

**Laiškai
lietuviams**

gruodis / december 1985

KŪČIŲ IR KALĖDŲ MINTYS	361 Marija Stankus-Saulaitė
ŽMOGAUS EVOLIUCIJA IR KATALIKŲ MOKYMAS	364 P. Daugintis, S.J.
EILERAŠČIAI	367 Danguolė Sadūnaitė
TEOLOGINIAI MĄSTYMAI	368 Vytautas Bagdanavičius
ŠVIESA IŠ VIDURAMŽIŲ	371 A. Mauragis
DIEVUI VISKAS ĮMANOMA	372 Chiara Lubich
LIETUVIAI ROMEO IR JULIJOS MIESTE	374 Henrikas Stasas
PAVYZDŽIO ĮTAKA VAIKUI	382 Ramunė Kubiliūtė
KODĖL JAUNIMAS NUTOLSTA NUO RELIGIJOS	383 Inga Nelsaitė
MOTERŲ KOVA UŽ LYGIAS TEISES	385 Vida Brazaitytė
TEVYNĖJE	386 Gediminas Vakarīs
KALBA	390 Juozas Vaišnys, S.J.
TRUMPAI IŠ VISUR	392 J. Pr.
“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” KONKURSAS	393 Red.
“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” EKSKURSIJA	393 Red.
1985 M. “LAIŠKŲ LIETUVIAMS” TURINYS	394 Red.

Šis numeris iliustruotas Henriko Staso nuotraukomis iš Veronos miesto.
Viršelio piešinys — Giedrės Čepaitytės.

Laiškai Lietuviams — Letters to Lithuanians (ISSN 00301-540) is published monthly except July / August, when bimonthly, for \$8.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices. POSTMASTER: Send address changes to **Laiškai Lietuviams**, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636.

Laiškai lietuviams

religinės ir tautinės
kultūros žurnalas

1985 / GRUODIS - DECEMBER / VOLUME XXXVI, NO. 11

KŪCIŲ IR KALĖDŲ MINTYS

MARIJA STANKUS-SAULAITĖ

Sunku įsivaizduoti mūsų pasaulį be šv. Kalėdų.
Tuose kraštuose, kuriuose tada tamsi, šalta žiema,
trūktų šilto centro, žvakutės plakimo.
Ten, kur tada vasaros kaitra, nebūtų spalvas iš-
ryškinančios šviesos, be kurios mirgėsys klaikus.
Miestai užia pirkėjais: kuo nors gausybėje parodyti,
kad dar ko nors norima ir kad tai galima įsigyti.
Noras džiaugtis, rankose palaikyti laimės dovaną,
po kurios nieko netrūktų, užburia minias.
Nesmagu mums, kad skubama, deramasi, perkama,
bet patys sąrašais sveriamo artimuosius, pagal
kiekvieno vertę pritaikydami daiktą. Pečiais
užstodami mažus ir vargšus, krauname maišus,
kaspinais pajvairindami jų tuščią turinį —
ne dėl to tuščia, kad dienos susimaišė ar nebe-
rastume prasmės šiai šventei be pirkinių,
bet dėl to, kad tuo paslepiamas tylus, ramus,
šviesus ir šiltas, ir visai tylus vidurnaktis.
Būdavo, mums pasakojama, visai tylu aplink baltą
stalą. Vienas balsas kartojo kasmet pasakojamą
pasaką: buvo šviesa, ir ta šviesa mylėjo žmones,
buvo žmogus ir Dievas, buvo čia, kaip mes, bet
kitoks — vargšas, paprastas, geros širdies ir
nuolaidus; išmintingas, gilus, stiprus ir atviras.
Didžioji dovana iš dalies buvo ta, kad nebebuvo

Madona su Kūdikiu.

Filipinų dail. Antonio Llamas.

svarbu spēlioti, koks Dievo veidas, nes jis
buvo aiškus: šviesios, tiesios akys, kantri
klausa, guodžiās žodis, draugiška šypsena.
Nebereikėjo spēlioti, ką Dievas būtų žemėje da-
ręs, nes tai buvo regima, stebima, aprašoma.
Pirmiausia Jis susirišo su tais, kurie klausė
ir stebėjo, atpažindami kūtelėje savo pačių
gyvenimo raštą.

Būdavo, mums pasakoja, tuščia vieta išėjusiems,
ir visas netekimo skausmas nuščiuvo, pakartojus,
kad tą naktį gimęs nepabūgo mūsų nelaimių ir
mirties, bet joms aplink stalą davė reikšmę, nes
kentėdami atpažįstame vienas kitą ir vienas kitame
surandame vilties ženklą, šviesai suspindėjus
virš mūsų ir mumyse.

Iš šilto ir džiaugsmingo namo žiūrėdami lauk,
matome ne vien išorę, tai, kas aplink mus,
bet save pačius: veidas keičiasi, kasmet kitoks,
vyresnis, senesnis, apkartęs ar pasidavęs, nepa-
tenkintas, irzlus, o gal ne taip — gal ramesnis,
atlaidesnis, šviesesnis, kiekvieneriais metais
susitikus su šios nakties šviesa, su šios nakties
malone, keičiančia širdis.

Dovanos ir draugams, ir vargšams; puotos stalas
ir giminėms, ir vienišiesiems; pokalbis ir gud-
riesiems, ir nepripratusiems, kad kas su jais
kalbėtų, atkreiptų dėmesį į jų sunkiau randamą
turtą. Džiaugsmas visiems ir su visais — ypač
neapkęstais, nes kitokie; nesuprastais, nes
jie baugūs; nenorimais, nes neįtakingi ir nešaunūs.
Pro pirmųjų šv. Kalėdų prizmę matyti mūsų šventė.
Kai kas atitinka, ir kai ko dar turime savo širdyse
ieškoti, savo veidais išreikšti, kad sutaptų su
pirmojo vakaro, pirmosios dienos tikrove.
Sunku įsivaizduoti mūsų pasaulį per tikrąsias
šv. Kalėdas.

Visiems "Laiškų lietuviams" skaitytojams, rėmėjams
ir bendradarbiams linkime prasmingų Šv. Kalėdų
ir laimingų bei darbingų 1986 metų!

Redakcija, Administracija ir Leidėjai

ŽMOGAUS EVOLIUCIJA IR KATALIKŲ MOKYMAS

P. DAUGINTIS, S.J.

Pereitame "Laiškų lietuviams" numeryje rašydami apie evoliucijos teoriją, straipsnio gale bent trumpai paminėjome, kad Šv. Rašto pasakojimai apie pasaulio sutvėrimą yra galimi suderinti su evoliucijos teorija. Mat Dievas specialiu aktu sukūrė tą išsivystymo galią, sakytume, įdėjo specialų evoliucinį dinamizmą į pirmaprades lašteles.

Šiame straipsnyje mėginsime aiškinti evoliucionistams kylančius sunkumus, kaip suderinti evoliuciją su katalikų mokymu, kad visi žmonės yra kilę iš Adomo ir Ievos (monogenizmas). Pirmoji žmonių pora perdavusi gimtąją nuodėmę visiems žmonėms. O juk evoliucijos teorija tvirtina, kad žmonės kilo iš daugelio pirmųjų porų (poligenizmas). Tad kaip būtų galima kalbėti apie visų paveldėtą gimtąją nuodėmę? Tad tikinčiam žmogui čia ir kyla pagrindinis klausimas: ar poligenizmą galima suderinti su katalikų mokymu apie gimtąją nuodėmę?

Bendrieji evoliucijos principai rodo ir radiniai verčia prileisti, kad žmogaus kilmė buvo poligeninė, t.y. žmonės išsivystė iš daugelio porų. Taip kilo naujos daugelio gyvūnų rūšys. Iš didelės kokių nors gyvūnų rūšies ar klasės, tartum iš kokios didelės kaimenės, gyvenančios tam tikroje srityje, dėl genų mutacijos, susidarius palankioms sąlygoms, gana staigiai kyla naujos gyvūnų rūšys. Taip galėjo kilti iš kurios nors primatų rūšies daug pirmųjų *hominidų* ar *prožmogių*. Jie nekilo iš beždžionių, kaip anksčiau buvo tvirtinama, bet iš bendro protėvio ir milžiniškoms beždžionėms (*gigantopithecus*, gyvenusioms prieš 9 milijonus metų ir išmirusioms), pongidams (modern. beždžionėms) ir hominidams (prožmogiams). Su beždžionėmis (orangutangu, šimpanze, gorila) žmogus turi daugiau kaip 300 skirtumų ir panašumų.

Ramapithecus, pagal antropologus, buvęs vienas pirmųjų hominidų. Jis buvo pa-

plitęs Indijoje, Pakistane, Rytų Afrikoje, Rytų ir Pietų Europoje. Viena jo rasių — Kenyapithecus, gyvenęs jau prieš 14 milijonų metų Fort Fernan, prie Viktorijos ežero dabartinėje Kenijoje. Ramapithecus maždaug prieš 6 milijonus metų išsiskleidė į dvi šakas.

1. *Australopithecus*. Prie šios šakos priklauso *Australopithecus africanus*, *Australopithecus robustus* ir *Australopithecus Bolsey* arba *Zinjanthropus*, kurio fosilijos rastos prie Olduvai Gorge, Šiaurės Tanzanijoje. Taip pat Afrikoje rastas ir Lucy skeletas. Jie atrodo kaip beždžionžmogiai. Jų kaukolėje smegenų tūris — apie 500 kubinių centimetrų. Dažnai jie vaikščioję stati, bet, atrodo, nemokėję pasigaminti jokių įrankių. Jie išmirė prieš milijoną metų.

2. *Homo*. Pagal antropologus, šios šakos hominidai (prožmogių) mokėjo pasigaminti įrankius, ginklus ir vartoti ugnį. Bet antropologai ir paleontologai surado liekanas vis tobulesnių grupių.

Homo habilis. Šiai grupei tarp kitų radinių priklauso ir "Kaukolė 1470". Jos smegenų tūris — 650 kub. centimetrų. Ši kaukolė rasta Richardo E. Leakey 1972 m. prie Rudolfo ežero, Kenijoje. Šis homo habilis gyvenęs prieš 3-2,8 milijonus metų.

Homo erectus — *Pithecanthropus*. Šiai grupei priklauso Javos žmogus, *Sinanthropus*, Heidelbergo žmogus. Jie gyvenę prieš 1.500.000-500.000 metų. Smegenų tūris — 900 kub. centimetrų.

Homo sapiens. Jis atrastas Abisinijoje; Neanderthalio žmogus — Vakarų Vokietijoje; Cro-Magnon žmogus — Prancūzijoje. Jie pasirodę prieš 100.000 metų. Smegenų tūris — 1.300 kub. centimetrų. Jie jau turėjo išvystę tam tikrą kultūrą. Iš jų kilo dabartiniai žmonės ir visos rasės.

Daug tikinčiųjų, mokslininkų, ypač kreacionizmo šalininkų, nepripažįsta nei žmogaus evoliucijos, nei jo poligeninės kilmės. Svarbiausi jų argumentai: nerasta

pereinamųjų stadijų fosilijų; Šv. Rašto ir Bažnyčios mokymas ir jų skelbiamas dialektinis tvirtinimas — arba tas gyvūnas turi protą ir dvasią, arba neturi. Jei neturi, tai jis gyvulus, o jei turi — žmogus.

Ir patys mokslininkai evoliucionistai sutinka, kad yra dar daug neišskumų, nustatant žmogaus evoliuciją. Tačiau mūsų dienų antropologai tų gyvūnų pereinamųjų stadijų fosilijų neatradimo ir nebuvimo nebelaiko argumentu prieš evoliuciją. Jie dabar pripažįsta, kad ir žmogaus evoliucija vykusį staigiomis mutacijomis, pasikeitimais ir po jų kilusiu greitu naujojo tipo gyvių išplitimu.

Kaip ten bebūtų, teologai, anot Karl Rahnerio, gali konstatuoti tik faktą, kad mokslininkai antropologai šiandien galvoja poligenizmo terminais (žr. Karl Rahner, S.J., *Evolution and Original Sin*, p. 64. Ir toliau šiame rašinyje naudosimės K. Rahnerio aiškinimais). Tolimesni mūsų svarstymai remiasi šia prielaida, mums patiems nei teigiant, nei neigiant žmogaus evoliuciją ir poligenizmą. Tik su K. Rahneriu tvirtiname, kad pagal dabartinius mokslo ir teologijos duomenis negalima įrodyti, jog ortodoksinis katalikų mokymas prieštarautų poligenizmui. Tad poligenizmas suderinamas su katalikų mokymu.

Kaip jau anksčiau minėta, biologijos, anatomijos, antropologijos ir paleontologijos mokslai pripažįsta poligenizmą kaip mokslinę teoriją, nors ir ne kaip šimtaprocentinę mokslinę tiesą.

Tie, kurie skelbia žmogaus kilimą iš vienos pirmosios poros, negali remtis Sen. Testamento Pradžios knygos pirmaisiais trimis skyriais, kur kalbama apie Adomo ir Ievos sutvėrimą. Tuose skyriuose panaudotos literatūrinės formos rodo, kad tai nebuvo *istoriškas* įvykių atpasakojimas. Tai tik vaizdingas pasakymas, kad viską, kas yra pasaulyje, ir pirmuosius tėvus Dievas sukūrė.

Tas pat sakytina ir apie N. Testamentą, kur kalbama apie žmogaus sutvėrimą. Mat N. Testamente kartojami S. Testamento

posakiai. Tad jie interpretuoti taip, kaip ir S. Testamento tie patys tekstai.

Sunkiau yra suderinti poligeninę žmogaus kilmę su katalikų mokymu, kad visi žmonės gimsta su gimtąja nuodėme, kurią visi paveldi iš pirmųjų tėvų, Adomo ir Ievos. Tačiau modernūs egzegetai aiškina, kad reikia teisingai suvokti S. Testamente vartojamus žodžius — Adomas, protėviai, sūnus ir t.t. Hebrajų kalboje jie turi sudėtingą, o ne vieną prasmę. Hebraiškas žodis *adam* galimas versti: *žmogus, keli žmonės, visi žmonės, žmonių, žmogus, atstovaujantis visai žmonių*.

Šv. Rašte žodis *adam* dažniausiai vartojamas kolektyvine prasme. Iš 510 atvejų S. Testamente jis tik vos keletą kartų taikomas tam tikram individui. Pradžios knygos pirmuosiuose skyriuose žodis *adam* rašomas su tikruoju artikeliu *ha-adam*, t.y. žmogus. Užtat netinka jį versti tikriniu vardu — Adomas. Hebrajų kalboje pažymėti atskiram individui vartojamas išsireiškimas *ben-adam*, t.y. *žmogaus sūnus*.

Taip reikia suprasti ir N. Testamente vartojamus posakius, pvz., Luko 3,7, Judo laiške 1,4, Pauliaus laiške Romėnams 5,12-21. Nors galima manyti, kad šv. Paulius turėjo galvoje individą Adomą, bet šios pastraipos pirmoji prasmė yra reprezentatyvi: „... viešpatavo mirtis net tiems, kurie nebuvo padarę nuodėmių, panašių į nusikaltimą Adomo, kuris buvo Būsimojo pirmavaizdis“. Kaip šis yra senojo žmogaus tipas, taip Kristus yra tipas naujojo žmogaus, gavusio malonės ir nuteisinimo dovaną. Panašiai aiškintini ir tiesioginiai Kat. Bažnyčios pasisakymai, pvz., Tridento susirinkimo (žr. Denz. nr. 1511-1513), taip pat Pijaus XII enciklikos „*Humani generis*“ (1950), kur rašoma: „Bažnyčios mokymas evoliucijos mokslo atžvilgiu paliekamas atviru klausimu, kiek tos spekuliacijos kalba apie žmogaus išsivystymą iš kitų, jau gyvų medžiaginių būtybių... Ten yra ir kitokių teiginių apie vadinamąjį poligenizmą, kuris tikintiesiems nepalieka tokios diskusijų laisvės... Neaišku, kaip tokią pažiūrą galima suderinti su mokymu apie

gimtąją nuodėmę, kuris yra mums Bažnyčios garantuotas”.

Į tai žymūs teologai atsako, kad poligenizmas Bažnyčiai yra gana naujas dalykas. Nė viename dokumente, kur Bažnyčia moko “ex cathedra”, dar nėra apie tai pasisakyta. Enciklika “*Humani generis*” nėra toks dokumentas. Tokius Bažnyčios mokymus teologai vadina ne tiek “neklaidiniais”, kiek “saugiais”. Tokie mokymai dar gali pasikeisti. Juk, pavyzdžiui, vienu metu viduramžiais bendroji teologų nuomonė, taip pat ir šv. Tomo Akviniečio, buvo priešinga mokymui apie Nekaltą Marijos prasidėjimą, bet vėliau tai buvo paskelbta tikėjimo dogma. Panašiai ilgą laiką bendroji teologų nuomonė buvo priešinga evoliucijos teorijai, o vėliau pats Pijus XII jau laiko šį klausimą atviru. Taip turbūt bus ir su poligenizmo teorija. Daugelis teologų jau dabar laiko poligenizmą atviru klausimu, suderinamu su katalikų mokymu apie gimtąją nuodėmę.

Tai parodo ir filosofiškas svarstymas. Žmonės visuomet gyveno bendruomenėse, yra ir buvo vieni nuo kitų priklausomi, vieni už kitus atsakingi ir solidarūs. Štai pavyzdys. Viename mieste gyveno didelė turtuolių šeima, dar susigiminiavusi su kitomis šeimomis. Jiems priklausė daugybė miesto namų, dirbtuvių, fabriku ir kitokio turto. Visa giminė gyveno laimingai. Tačiau jų jaunoji karta, paveldėjusi tėvų turtus, mėgo ne tiek dirbti, taupyti, kiek pokyliauti. lošti, girtuokliauti. Greit ji visus turtus iš-eikvojo. Sustojo darbas įmonėse, dirbtuvėse, krautuvėse ir aplinkiniuose ūkiuose. Nerturtėliais tapo jie patys, jų vaikai, taip pat ir visi miesto gyventojai, nes sustojo beveik visa prekyba ir pramonė. Jų vaikai ir kiti miesto gyventojai asmeniškai nenusikalto, tačiau kaip jie pirma dalyvavo tų turtingųjų šeimų laimėje, taip dabar turi dalyvauti ir jų nusikaltimų pasekmėse.

Panašiai turbūt atsitiko ir su pirmaisiais žmonėmis. Pirmosios įtakingosios šeimos pradėjo aukoti aukas tariamiesiems dievams, jų pačių pasidarytiems stabams, užuot garbinusios savo Kūrėją Dievą. Galbūt

tose aukojimo šventėse jie su kitais pakvietaisiais pokyliavo, paleistuvavo ir svetimavo. Tokiu būdu jie paniekino savo Viešpatį Dievą ir labai nusikalto. Dėl tos savo asmeniškios nuodėmės tie pirmieji žmonės buvo Dievo nubausti — neteko Dievo meilės, malonės ir su jomis sujungtų ypatingųjų dovanų: nemirtingumo, darnos tarp dvasios ir kūno polinkių. Tad tos pirmosios žmonių poros negalėjo tų dovanų (kurių jau neturėjo) gimdymu perduoti savo vaikams. Priešingai — gimdymu jie savo vaikams perdavė nuodėmingą savo padėtį, tą gimtąją nuodėmę. Taip iš tų pirmųjų žmonių porų gimtoji nuodėmė perėjo į visą žmoniją.

Taigi iš šio straipsnio ir iš buvusio per-eitame numeryje tikintis žmogus gali susidaryti rimtais autoritetais ir svariais argumentais paremtą nusistatymą, kad gyvūnų ir taip pat aukščiausiojo gyvūno — žmogaus evoliucija nėra priešinga religijai, nei Šv. Raštui, nei Kat. Bažnyčios mokymui. Tačiau tenka palikti laisvę kitiems tikintiesiems ir kitaip galvoti, nes tiek bendroji, tiek žmogaus evoliucija dar nėra šimtu procentų įrodyta tiesa. Tai yra tik teorija, tvirtinama paleontologijos mokslo.

LITERATŪRA

- Richard E. Leakey, “Skul 1470”, *National Geographic*, 1973, p. 819-829.
- Jerry Adles & John Carey, *Enigmas of Evolution*, *Newsweek*, March 29, 1982, p. 44 ss.
- Roy B. Zuck, *Creation, Evidence from Scripture and Science*, 1976, p. 16.
- Karl Rahner, S.J., *Evolution and Original Sin*, New York 1967, p. 61 ss.
- Erwin Nemeszeghy, S.J., and John Russel, S.J., *The Theology of Evolution*, Notre Dame, IN, 1972, p. 96.
- Encyclopedia Americana*, Vol. 18, 1978, p. 186-192.
- Lietuvių enciklopedija, 35 tom., Boston 1966, p. 378-384.

■ Italijoje įvykusiame tarptautiniame jaunimo suvažiavime dalyviai vienbalsiai priėmė deklaraciją, kurią pasiuntė Jungtinėms Tautoms. Ja reikalauja gerbti tarptautinius įsipareigojimus, saugant žmogaus ir tautų teises, kiekvienai tautai palikti laisvo apsisprendimo teisę. Skatina kurti solidarumų pagrįstą santvarką, griežtai vengiant karo.

Danguolė Sadūnaitė

LABAI ANKSTI RYTA

mėnuo dabar —
dangaus dvare,
liesas vyriškis...

kai diena iškviečia
naktį pasiaiškinti...

UŽSNŪDAU

užsnūdau...
ir žvakė ant mano
palangės užgeso

— — — — —
kokia laiminga aš,
kad Kažkas
ir vėl iš naujo
ją uždegė...

*
kai su Tavim,
aš kaip ta moteris,
kurią žiema
visai, ir visai, ir visai
užmiršo...

*

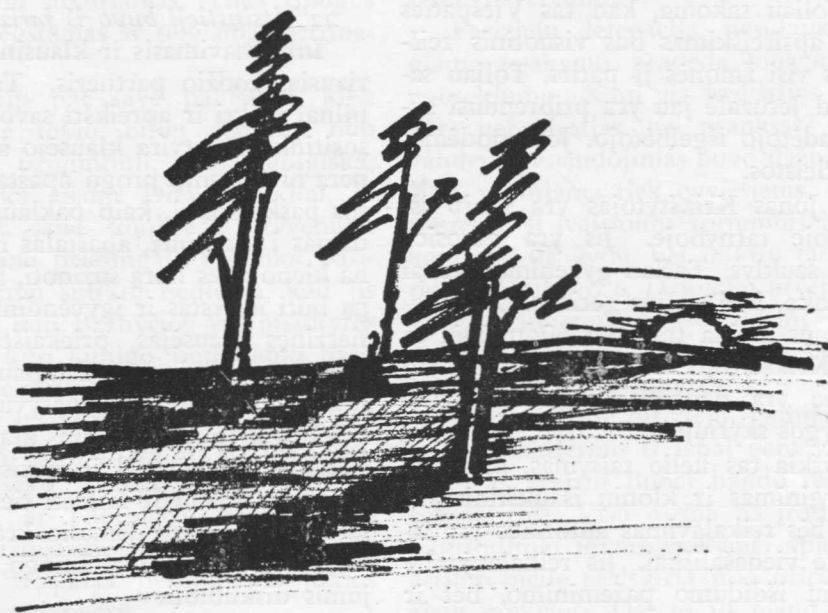
ši pirmoji paraudonavusi
klevo šaka,
siūbuojanti vėjuje...
(liūdnei ir gracingai) —
tai tavo paskutinis pamojavimas man,
aukštam miško kely, —
prieš pasitraukiant iš šio
gyvenimo...

*

1.
tavęs atsiminimas,
kaip giliai, giliai nuskendęs
gintaro miestas, manyje — —

2.
ilgai jutau šiltą bangų
skalavimą...
skalavimą naktibaldos kraujo
bangos

— — — — —
dabar viskas nutilo...
liko tik įsiklausymas,
be galo

TEOLOGINIAI MĄSTYMAI

VYTAUTAS BAGDANA VIČIUS

35. NE PESIMIZMAS

"Jis tarė: '...Taisykite Viešpačiui kelia!', kaip yra pasakęs pranašas Izaijas".

Skyrius, kuriame Izaijas kalba apie ruošimą Viešpaties kelio tyruose, prasideda paguodos žodžiais. Tai nėra grasinimo, bet pažadų žodžiai. Dievas Izaijui sako: "Guoski, guoski mano tautą. Kalbėk draugiškai Jeruzalei, nes jos karo stovis pasibaigė, jos kaltė yra atleista. Nes ji iš Viešpaties rankos yra dvigubai atsiėmusi už visas savo nuodėmes" (40,1-2). Ir tik po šio puikaus įvado Izaijas ima kalbėti apie tai, kad kiekvienas klonis bus paaukštintas, kiekvienas kalnas ar kalnelis bus pažemintas ir, kas kreiva, bus ištiesinta... "Dievo puikumas apsireiškė, ir visi žmonės jį matys. Nes tai pasakė Viešpaties lūpos" (40,4-5).

Kaip matome, Izaijas čia yra ne tiek tragiškos, kiek linksmos žinios skelbėjas. Jis čia nėra sausas moralizuotojas, bet didelis religininkas, didžios išganymo paslapties skelbėjas. Iš jo žodžių galima nemažai išskaityti. Tas Viešpaties burnos atvėrimas, apie kurį jis kalba, ar kartais neprimena paties Dievo Žodžio prigimties vaizdingu būdu? Toliau sakoma, kad tas Viešpaties puikumo apsireiškimas bus visuotinis reiškinys, nes visi žmonės jį patirs. Toliau sakoma, kad Jeruzalė jau yra pribrendusi susilaukti žadėtojo išgelbėtojo. Jos nuodėmės jau yra atleistos.

Taigi Jonas Krikštytojas yra šitaip išpranašautoje tarnyboje. Jis yra gerosios naujienos šauklys. Tačiau gyvenime dažnai taip atsitinka, kad pačios geriausios naujienos pas mus ateina tragišku būdu. Dėl to šv. Jono Krikštytojo asmenyje, atrodo, šio tragiškumo yra daugiau, negu minėtame Izaijo knygos skyriuje.

Ką reiškia tas kelio taisymas, kalnų ir kalvų išlyginimas ir klonių išaukštinimas? Šis tobulybės reikalavimas autoriaus yra išreikštas ne vienašališkai. Jis reikalauja ne tik žmonių išdidumo pažeminimo, bet ir

tai, kad jie suprastų tikrąją savo vietą Dievo atžvilgiu. Jis reikalauja ir paaukštinimo ten, kur yra per žema. Žmonijoje reiškiasi ne tik daug išdidžios filosofijos, dėl kurios žmogus atsisako Dievo. Joje reiškiasi ir labai daug žemosios filosofijos, kai žmonės, savo ir kitų nuodėmių prislėgti, savo dvasia susmunka ir nesistengia pakilti iki minties, kad jie galėtų būti verti Dievo išgelbėjimo. Ne kartą ir mes patenkame į tokią pažeminančią nuotaiką. Tai nėra lygus ir geras kelias Kristui pas mus ateiti.

Pažvelkime į savo veikimo motyvus tuo atžvilgiu, kiek įvairios nuodėmės, nelaimės, nepasisėkimai vadovauja ne tik mūsų pačių, bet ir kitų žmonių gyvenimui. Štai, kokios nors organizacijos ar bendruomenės vadovas mato, kad kai kurie nariai blogai elgiasi ir neatlieka savo pareigų. Jeigu tas vadovas žiūri į tuos asmenis tik iš blogos pusės, jeigu jis mato tik jų netobulumus ir nusikaltimus, o nesistengia juose ką nors gero rasti, tai jis klaidingai elgiasi. Tokie žmonės, kurie ką nors blogo padaro, dar nėra įsikūnijusios blygybės.

36. FARIZIEJIŠKUMO KLAUSIMAS

22" Atsiųstieji buvo iš fariziejų".

Informavimasis ir klausinėjimas yra geriausias žodžio partneris. Tada žodis gali pilnai veikti ir apreikšti savo turinį, kai jis susitinka su atvira klausėjo širdimi. Dėl to nėra brangesnių progų apaštalavimui ir tiesos paskelbimui, kaip paklausimas. Atsakydamas į klausimą, apaštalas ne tik patenkina kieno nors norą sužinoti, bet ir turi progą būti išgirstas ir įgyvendintas. Net ir sušierinęs klausėjas, priekaištautojas pastoraciniu atžvilgiu yra daugiau dėmesio vertas, negu abejingas, pasyvus klausytojas. Priešingai nusiteikusiam klausėjui galima sukelti abejonių dėl jo nusistatymo ir tinkamu atsakymu jį laimėti tiesai. Dėl to visada reikia daug dėmesio kreipti į paklausėją, į oponentą, į tą žmogų, kuris nori su jumis diskutuoti.

Tačiau yra viena klausėjų rūšis, kurių klausimai nereiškia jų atvirumo tiesai. Tradicinis jų pavyzdys yra fariziejai. Kas yra fariziejus? Jei norėsime juos aptarti Jėzaus žodžiais, tai turėsime juos laikyti veidmainiais. Jie ne tai mano, ką sako. Jie ir ne taip daro, kaip sako. Ši skirtumą į savo gyvenimą jie išleidžia ne iš savo silpnybės, bet sąmoningai, žiūrėdami į tai, kaip į tam tikrą gyvenimo stilių. Jie tariasi gali kitiems diktuoti aukštus reikalavimus ir daryti skaudžius, neatlaidžius kaltinimus už jų nevykdymą, o sau patiems jų visai netaiko. Pasak Jėzaus, jie uždeda kitiems naštas, o patys ryja našlių turtus. Šitokie paklausėjai buvo atėję pas Joną Krikštytoją.

Iškelkime sau patiems klausimą, ar mes nesame taip pat ne vienu atžvilgiu panašūs į fariziejus. Mes taip pat turime labai tvirtus nusistatymus įvairiais gyvenimo klausimais ir jų reikalaujame iš kitų žmonių. Bet patys neretai jų visai nepaisome. Kartais net kunigai ir vienuoliai gali turėti tokią dvilybę sąžinė: vieną oficialią, kai kalbame nuo altoriaus ar iš sakyklos, o kitą — kai esame draugų tarpe prie vaišių stalo. Vienur mes keliame didelius reikalavimus, kitur — mes iš jų pasijuokiamo. Nereikia nė įrodinėti, koks nesimpatiškas žmogaus vaizdas tokiu būdu sukuriamas. Toks žmogus negali būti mėgstamas ar teigiamai vertinamas.

Galime taip pat save paklausti, kiek žmonių esame tokiu būdu atstūmę nuo Dievo. Savo prigimtimi, tiek kunigiška, tiek vienuoliška, esame Dievo šaukliai, jo apaštalai, bet savo konkrečiu gyvenimu dažnai veikiame priešingai. Užtenka pasikalbėti su pirmu sutiktu bedieviu, kad jis pasakytų, jog nuo Bažnyčios yra atsiskyres dėl vieno ar kito kunigo netinkamo pasielgimo. Mes čia nesiimame svarstyti to atkritėlio bylos ir tyrinėti, kiek jis pats dėl to buvo kaltas, bet vis tiek tai yra gera proga paklausti save, ar mes savo draugų, ar bendradarbių, ar parapiečių neatstūmėme nuo Dievo, uždeddami jiems nepakeliamus reikalavimus, o patys nesiimdami jokių atsakomybės ar pareigų.

Kalbant apie fariziejškumą, verta prisiminti ir jam priešingą žydų galvosenos kryptį — sadukiejus. Jei fariziejus galima laikyti įstatymo fanatikais, tai sadukiejus būtų galima pavadinti Senojo Testamento kultūrininkais ir liberalais. Jie tarp kitko netikėjo, kad mirusieji kelsis. Sadukiejų santykiai su Kristumi buvo ne mažiau priešingi negu fariziejų. Yra žinomas vienas jų kontaktas su Kristumi, kai jie norėjo išjuokti Kristaus skelbiamą mirusiųjų prisikėlimą. Jie klausė Kristų, kieno po prisikėlimo bus ta moteris, kuri šiame gyvenime buvo iš eilės ištekėjusi už septynių brolių, vienam po kito mirus.

37. AR GALIMA KAI KĄ ATSTUMTI?

„Jie dar jį klausinėjo: 'Tai kam tu krikštijai, jei nesi nei Mesijas, nei pranašas?'”

Fariziejškas problemų sprendimas yra būdingas savo betikslingumu ir susipainiojimu. Fariziejus iš tikro nežino, ko jis nori. Skaitant šiuos pakartotinus klausimus, aiškėja, jog klausėjai nori, kad Jonas prisipažintų esąs Mesijas ar pranašas. Atrodo, kad jie nori padėti jam suprasti savo pareigą ir net tai, kad jie nori vienokiu ar kitokiu būdu paremti jo veiklą. Kai Jonas neprisipažįsta, jie erzinasi.

Fariziejų delegacija, nesulaukdama teigiamo atsakymo, pradeda Joną kaltinti ne-nuoseklumu. Kam jis krikštijąs, jeigu jis nėra nei Mesijas, nei pranašas? Religinis vandens panaudojimas buvo dažna žydų apeiga, vartojama tiek gyviesiems, tiek mirusiesiems. Ji įvairiomis formomis buvo atliekama ne tik žydų, bet ir kitų tautų ir kitų religijų kultūrose. Daugeliu atvejų apsplovimas vandeniui reiškė dorinį atgimimą. Taigi Jonas krikštijo pagal tą bendrąją žmonijos religinį supratimą.

Grįžtant prie fariziejų, galima prisiminti, kad modernus ir labai gero vardo žydų teologas Martin Buber bando rehabilituoti fariziejizmą. Visų pirma jis įrodinėja, kad pagrindiniai Jėzaus mokymai apie Dievo ir artimo meilę nesiskiria nuo oficialaus fariziejų mokymo. Dėl to jis mano, kad kieti

Jėzaus žodžiai apie fariziejus Evangelijose yra vėlesnės kartos įnašas į jas, būtent, kai pirmųjų krikščionių ir žydų konfliktas buvo pasidaręs labai aštrus. Jis pripažįsta ir kitą galimybę, kad fariziejai, apie kuriuos kalbama Evangelijose, galėjo būti fariziejškumo iškrypimas. Prie to galima dar pridurti, kad ir apaštalą Paulių galima laikyti fariziejum, nes jis buvo didelio mokytojo Gamalielio mokinys. Tačiau tai nesumažina fariziejų opozicijos Jėzui, nes pats Paulius, dar būdamas fariziejum, buvo krikščionybės persekiotojas.

Kaip bebūtų su fariziejų vertinimu — vis tiek, ar jie būtų geri, ar blogi, jų aprašymas Evangelijose mums yra perspėjimas, kad ir gera iš esmės kryptis gali pasidaryti bloga. Dėl to ir jai reikia Gelbėtojo.

Mes nežinome, kokios būtų buvusios pasekmės, jeigu Jonas Krikštytojas būtų aiškiau atidengęs fariziejams savo veiklos prigimtį. Pagaliau net nežinome, kaip aiškiai jis savo, Kristui kelio ruošėjo, vaidmenį suprato. Taip pat negalime žinoti, kiek būtų turėję įtakos Kristaus veiklai fariziejai, jeigu jų, tokių įtakingų to meto žmonių, jis nebūtų palikęs nežinioje. Ar iš jų būtų atsiradę reikšmingų Kristaus rėmėjų? Šis klausimas verčia ir mus pasvarstyti, su kokiais žmonėmis mes turime ir galime bendradarbiauti, su kuriais ne. Mes žinome didelį Kristaus atvirumą nusidėjėliams, bet mes taip pat žinome jo skaudžius priekaištus fariziejams. Iš to galima padaryti išvadą, kad mūsų rūpestis turi būti išganyti visus žmones, tačiau iš to neišplaukia, kad su kiekvienu pasisiūliusiu bendradarbiauti mes turime eiti išvien ir neišvengiamai persiimti jo galvosena. Kitaip sakant, apaštalavimo darbe nėra būtina visus pasisiūlančius priimti, kai kurių galima ir atsisakyti.

Bet kodėl? Juk apaštaliniam darbui reikia stengtis panaudoti visas jėgas! Juk dieviškoji Apvaizda net ir per nusidėjėlius moka veikti kitų išganymui. Juk dora nepasižymėjusi samarijetė, galima sakyti, pasidarė savo miestelio apaštalė. Tad kodėl negalėjo apaštalais pasidaryti ir fariziejai? Į tai galima taip atsakyti, kad reikia skirti

nuodėmes iš silpnybės nuo religinės galvosenos, kuri savaip pakreipia tikėjimo tiesas. Nuodėmės iš silpnybės lengvai prasideda ir lengvai gali būti atleistos, o teologinis mokslas, kartą paskelbtas ir visuomenės priimtas, veikia tautas šimtmėčiais ir tūkstantmečiais. Tokiu būdu net ir doriausių žmonių veiklą jis suvaržo ir iškreipia. Dėl to Jėzus sako, kad tie, kurie pakeičia net Šv. Rašto raidelę, bus mažiausi Dievo karalystėje.

38. NATŪRALI VANDENS MISTIKA

„Jonas jiems atsakė: 'Aš krikštijū vandeniu'”.

Religinė vandens reikšmė yra labai plačiai paliudyta tautų religijose. Daugeliui senų ir dabar gyvenančių tautų buvo ir yra žinoma religinė panėrimo į vandenį prasmė. Nežinia, ar visiškai patikimas yra šio plataus religinio reiškinio aiškinimas, kurį pateikia M. Eliade. Jis rašo: „Panėrimas žmogaus į vandenį reiškia grįžimą į priešforminį jo stovį, visišką atgimimą, naują gimimą, nes, paneriant į vandenį, vaizduojama formų išlydinimas ir gražinimas žmogaus į beformę egzistenciją. Išlipimas iš vandens yra pasaulio sukūrimo pakartojimas, nes tokiu būdu iš vandens pasirodo kūno forma. Kiekvienas kontaktas su vandeniu simbolizuoja generaciją...” (Patterns in comparative Religion, 188-189 psl.). Į vandenį tautos žiūrėjo, kaip į visuotinę motiną (t.p., 191 psl.).

Vandens simboliu naudojosi ir senovės žydai, nors pastovios krikšto apeigos neturėjo. Pranašas Ezekielis užrašė šiuos jam Jahvės pasakytus žodžius: „Aš išliesiu ant jūsų gryno vandens, kad būtumėte tyri. Aš jus apvalysiu nuo jūsų susitepimų ir nuo visų jūsų stabų. Aš duosiu jums naują širdį ir naują dvasią. Aš išimsiu iš jūsų kūno akmeninę širdį ir suteiksiu jums kūnišką širdį. Aš duosiu savo dvasią jūsų širdims ir iš jūsų padarysiu tokius žmones, kurie vaikščios pagal mano įstatymus, gerbs mano teises ir jas laikys” (Ezek 36,25-26).

■ Buvęs Kanados primas kardinolas Maurice Roy mirė, sulaukęs 80 metų amžiaus.

ŠVIESA IŠ VIDURAMŽIŲ

A. MAURAGIS

Daugelis įpratę galvoti, kad Viduramžiai buvę labai tamsūs amžiai ir nieko gero nedavę Europos kultūrai. Deja, tai yra visiškai klaidinga nuomonė. Viduramžiai daugeliui yra visai nepažįstami, daugelio klaidingai interpretuojami ir niekinami. Be abejo, jie turi ir tamsių dėmių. Jie turi skirtingą gyvenimo stilių, charakterį, juose yra buvę nemaža fanatizmo, pakenkusio geram krikščionybės vardui. Viduramžiams yra primetama inkvizicija. Tačiau viduramžiai nėra nei inkvizicijos išradėjai, nei inkvizicija baigėsi su jais. Inkvizicijos pradžios reikia ieškoti Ispanijoje IV amžiuje, o ji baigėsi tik XIX amžiaus viduryje. Žinoma, inkvizicijos intesyvumas nebuvo visuomet vienodas, bet ji tęsėsi beveik per visus amžius. Ir šiandien nėra geriau mūsų pasaulyje. Tik prisiminkime šiuos vardus: GESTAPO, CK, GPU, NKVD, KGB. Jie per vienerius metus koncentracijos lageriuose išžudė daugiau žmonių, negu inkvizicija per visus amžius. Šia tema būtų galima daug kalbėti, bet grįžkime prie viduramžių.

Dar studentu būdamas, klausiausi prof. Mykolo Roemerio paskaitų. Jis ypač pabrėždavo ir atkreipdavo studentų dėmesį į viduramžius, sakydamas, kad viduramžiai reikalingi gilių studijų, kad reikia juos atkasti ir parodyti tikroje šviesoje. Čia pacituosiu iš jo mokslinio veikalo "Valstybė" (II t., 11 psl.). Štai kaip jis rašo: "Viduramžių mokslas, tie scholastinių teologų ir vienuolių traktatai, kurie nagrinėjo ir sprendė socialinės Bažnyčios, imperijos ir vietos valstybės esmės ir santykių problemas, buvo, be abejo, gilūs, turiningi ir įdomūs. Mokslo darbas tai nebuvo diletantų publicistika, kaip kad šios dienos žurnalistų rašiniai, sprendžią be jokių studijų ir įsigilinimo į bet kurį socialinį klausimą. Minčių rimti turtai, protavimo tikslumas, galingas išvadų ir tezių pamatavimas sudaro scholastinio viduramžių mokslo garbę.

Daugybė tų, kurie šiandien yra įpratę jei ne pajuokti, tai bent su panieka kalbėti apie tamsių viduramžių scholastiką, kaip neva bergždžią darbą, ir nusimanyti nenusimano, kad "bergždžios" scholastikos "asilai" vyrišku drąsumu ir galinga minties energija dažnai yra daug pralenkę kai kuriuos net ir žymius naujųjų laikų mokslininkus, kad nėra beveik nė vienos naujųjų amžių humanistinių ir socialinių bei valstybės mokslų idėjos, kuri viduramžiuose nebūtų buvusi scholastinio mokslo iškelta. Visos kilniosios XVIII amž. gimstančio demokratinio mokslo idėjos, kuriomis mito Didžioji Prancūzų revoliucija, visos humanistų ir filosofų svajonės, visos Žmogaus ir Piliėčių teisių deklaracijos mintys ir Jono Jokūbo Rousseau puikūs paradoksalai, visas garbingų modernųjų laikų laisvių, žmogaus įgimtųjų teisių, tautos suverenumo, bendrosios valios ir kitų panašių sąvokų bagažas, visa tai bent savo branduoliais jau gulėjo scholastiniame viduramžių moksle".

Kalbant apie viduramžių švietimą ir mokslą apskritai, reikia bent šiek tiek susipažinti su mokslu ir mokyklomis, buvusiomis prieš viduramžius. Mokslas, žinoma, prasidėjo labai seniai, bet mums labiausiai pažįstamas yra antikinės Graikijos mokslas, kur gyveno ir mokė tokie žymūs mokslininkai, kaip Ptolomėjas, Hipokratas, Sokratas, Platonas, Aristotelis ir kt. Mokslo židinių buvo ir kitur: Egipte, Aleksandrijoje, Persijoje ir Romoje. Bet tos mokyklos ar kolegijos sužibėdavo ir išnykdavo, nes jomis nesirūpino nei valstybė, nei visuomenė. Jos gyvendavo tol, kol talentingas mokslininkas savo iniciatyva ar draugų pastangomis jas išlaikydavo.

Suprantama, kad tokiose mokyklose nebuvo nei nustatyto kurso, nei programos, nei cenzuotų mokytojų, nei egzaminų, nei laipsnių. VIII a. arabai ėmė domėtis graikų mokslais ir juos versti į savo kalbą. Tokiu būdu arabai išsiugdė žymių mokslininkų,

sužydėjo medicinos, astronomijos, geometrijos, matematikos mokslai, ypač neoplatonizmas ir aristotelizmas, kuriais jie pagrindė savo islamišką tikėjimą. Tas arabų mokslas pamažu pradėjo skverbtis ir į Europą. Europoje tuo metu buvo šiokios tokios mokyklos, kuriose mokė kunigus skaityti šventraščius ir kai kuriuos teologinius veikalus, bet kitokių mokslų nebuvo. Buvo taip pat vadinamieji septyni menai (septem artes liberales): gramatika, retorika, dialektika, aritmetika, geometrija, astronomija ir muzika. Šitie meno dalykai sudarė daugiau malonumą pasikalbėjimams, diskusijoms, intelektualiniam išsilavinimui. Tos mokyklos buvo vyskupų išlaikomos prie katedrų, kartais jos buvo vadinamos seminarijomis kunigams ruošti. Kitos buvo vienuolynų išlaikomos, bet vyskupų prižiūrimos.

XII a. viduryje per arabus atėjo į Europą Aristotelis ir kiti graikų mokslininkai. Atsirado naujų idėjų, kurias europiečiai entuziastingai priėmė. 1130 m. Toledo arkivyskupas Raimondas suorganizavo vertėjų kolegiją ir įsakė išversti iš arabų kalbos Alfarabi, Avicennos ir Algazali veikalus. Toledo miestas pasidarė garsus savo vertimais. Iš visos Europos važiavo į jį mokslininkai pasisemti naujų mokslo žinių.

Tuo pačiu metu anglas Adhelardas Bathietis rankiojo Sicilijoje, Kilikijoje, Sirijoje, Palestinoje graikų ir arabų knygas ir jas vertė į lotynų kalbą. Taip antikinės kultūros turtai sklido Europoje, reikėjo tik suorganizuoti švietimo sistemą. Šioje srityje viduramžiai yra pirmieji ir didieji šios mokslo šakos kūrėjai ir organizatoriai. Suorganizavo aukštosios mokyklos, kurios buvo vadinamos *universitas magistrorum et scholarium*. Buvo nustatyta mokslo programa, patikrintos profesorių kvalifikacijos, suteikiant teisę mokyti — *licentia docendi*. 1179 m. Laterano sinodas uždraudė katedroms ir scholastikams imti iš neturtingų studentų mokesį už mokslą. Buvo steigiami bendrabučiai ir šelpiami neturtingieji studentai. Vienu laiku buvo kalbama, kad Paryžiuje, mokslo centre, esą daugiau stu-

dentų negu gyventojų. 1251 m. popiežius Inocentas III Paryžiaus universitetui suteikė ir paskelbė pirmąjį statutą: *Universitas magistrorum et scholarium Parisiis studentium*. Šiuo statutu buvo suteikta universitetui privilegijos ir autonomija; profesoriams ir studentams suteiktos teisės ginti savo interesus, organizuoti korporacijas, t.y. suteiktos visos pagrindinės teisės, kuriomis universitetai naudojasi iki šiandien.

XIII amžius žymus ne tik katedromis, bet ir universitetais bei mokslu. Tos gausios mokslo institucijos augo ir plėtėsi visoje Europoje kartu su krikščioniškojo mokslo platinimu, su noru įkurti Dievo karalystę. Tas Bažnyčios visuotinumą sujungė Europą į vieną socialinę realybę, į vieną kultūrą. Prof. L. Karsavinas teisingai pastebi, kad Bažnyčia buvo ne kas kita, kaip pati krikščionėjanti kultūra.

Šiandien matome Europos kultūrą aukštai iškilusią, bet mažai kas pagalvoja, kad tai įvyko "tamsiųjų" viduramžių dėka. Jei jų nebūtume turėję, greičiausiai būtume likę panašūs į Indų, Budos kultūrų palikuonis. Tik krikščionybė ir tik viduramžiai su savo dideliu entuziazmu, su religine misija ir su mokslu bei scholastiniu imantrumu galėjo sukurti tokias sąlygas ir išauginti tokią kultūrą, kuria šiandien didžiuojamės, deja, nesuprasdami, iš kieno malonės ją išsigijome.

DIEVUI VISKAS ĮMANOMA (MK 10,27)

CHIARA LUBICH

Vienas žmogus, prisitartinęs prie Jėzaus, paklausė: "Gerasis Mokytojau, ką turiu daryti, kad laimėčiau amžinąjį gyvenimą?" Jėzus priminė jam, kad laikytusi įsakymų. Tasai pasiaiškino: "Mokytojau, aš visa to laikausi nuo pat jaunystės". Jėzus pažvelgė į jį meiliai ir tarė: "Vieno dalyko tau trūksta: "Eik, parduok visa, ką turi, ir išdalyk vargšams; taip išgysi lobį danguje. Tada ateik ir sek paskui mane".

Po šitų šodžių žmogus nuliūdo ir pasi-
šalino. Tada Jėzus tarė savo mokiniams:
"Kaip sunku turtingiems įeiti į Dievo ka-
ralystę!" Tie žodžiai juos apstulbino, ir jie
klausinėjo vienas kitą: "Kas tada galės išsi-
gelbėti?" Jėzus, pažvelgęs į juos, tarė: "Tai
neįmanoma žmonėms, bet ne Dievui: Die-
vui viskas įmanoma". Tada Petras visų var-
du priminė Jėzui, kad jie viską paliko ir
sekė jį.

Šiame epizode matome tipišką pavyzdį,
kai asmuo, Jėzaus kviečiamas jį sekti, atsi-
sakė. Tas atvejis rodo mums jauną vyrą,
kuris gyveno pagal Įstatymus ir stengėsi
būti geras. Nenuostabu, kad Jėzus pažvelgė
į jį meiliai. Jaunuolis norėjo išgirsti iš Jė-
zaus, kokių būdu galima pasiekti amžinąjį
gyvenimą. Jėzus jam atsakė, kad paliktu
visa, ką turi, ir sektų jį. Tačiau tasai ne-
stengė tam pasiryžti, nes buvo prisirišęs
prie savo gėrybių. Jis nenorėjo atsisakyti to
saugumo, kurį jo turtai jam žadėjo.

Matydami, kodėl tas žmogus Jėzaus
kvietimo nepriėmė, mes galime geriau su-
prasti šio konteksto Jėzaus liūdną primini-
mą: "Kaip sunku turtingiems įeiti į Dievo
karalystę". Ir tikrai sunku, nes turtai vei-
kiaai užslopina ir nuoširdžiausius akstinus
daryti gera. Jie gali mus pavergti, nelei-
dami suprasti Jėzaus žodžių ir sulaikydami
Dievo šviesą. Tada galime pradėti brangin-
ti dalykus, kurie to nėra verti, gyvendami
nesiliaujančiomis iliuzijomis, kad šio pa-
saulio dalykai gali patenkinti mūsų širdį,
širdį — iš tikrųjų sutvertą dalykams, kurie
nežūva.

Kai kalbame apie turtą, neturėtumėm
galvoti tik apie santaupas banke ir apie tu-
rimas nuosavybes. Tuo turtu gali virsti,
kaip Jėzus sako, pasaulio dalykai, kaip pa-
sisekimai, galybė, malonumai, grožis, fizi-
nė sveikata ir t.t., jei prie jų pririšame savo
širdį ir tikime, jog jie padarys mus laimin-
gus.

Kai apaštalai išgirdo Jėzų sakant, kaip
sunku turtingiems įeiti į Dievo karalystę,
jiems atrodė, kad niekas negali būti išga-
nytas. Jie matė, kaip žmonės prisirišę prie
žemiško gyvenimo ir pavergti materialinių

gėrybių. Tą pat matome ir dabar šio laiko
pasaulyje.

Tačiau Jėzaus išvada visai kitokia: kas
neįmanoma mums, įmanoma Dievui. Die-
vas ne tik gali, bet ir nori gelbėti pasaulį.
Dar daugiau, Dievas duoda pasauliui išga-
nyimą kaip tik per Jėzų, savo Sūnų, kuris
prisiėmė neturtą giliausia prasme, kad mes
tūtumėm turtingi tikrais jo turtais. Ir jis
pildė išganyimo darbą, pradėdamas nuo tų,
kurie buvo laikomi socialiniame lygyje ma-
žiausiais. Jie pasirinko neturtingus ir pa-
prastus žmones, kaip apaštalus, kurie ta-
čiau buvo pasiruošę priimti jo žodį ir pa-
klusti jo kvietimui.

Tai nebuvo tik atsitiktinumas, kad to
epizodo pradžioje turtingas žmogus nepri-
ėmė Jėzaus kvietimo sekti jį, o jo pabaigoje
matome, kaip apaštalai, palikę viską, sekė
Jėzų. Ta mažoji jo mokinių bendruomenė
buvo kaip sėkla naujai žmonijai, kuri galė-
tų priimti tikruosius Dievo karalystės tur-
tus.

Mūsų dvasiniame gyvenime mes taip
pat kai kada galime jaustis esą nepajėgūs,
nes esame prisirišę prie žmonių ir dalykų.
Tada mes jaučiamės lyg pavergti tų ryšių,
kuriuos turėtumėm nutraukti, ir vis dar
abejojame, ar galėtumėm tai padaryti.

Stebėdami žmonių gyvenimą aplink
mus, matome tarsi lenktynes, kai visi sten-
giasi turėti kuo daugiau pinigų, malonumų
ir žemiškų gėrybių. Matydami tai, galime
būti gundomi abejoti, kad tai, kam Jėzus
kviečia, yra tik graži teorija, bet gyventi
pagal ją būtų per sunku, nekalbant, kad
neįmanoma.

Tokių svyravimų metu turėtumėm pa-
svarstyti, ką tikrai tie Jėzaus žodžiai reiškia.
Jėzus leidžia patirti mūsų nepajėgumą, ne
kad prarastumėm drąsą, bet nori padėti
mums geriau suprasti, kad "Dievui viskas
įmanoma". Jis nori, kad patirtumėm jo
malonės ypatingą galią ir visišku pasitikėji-
mu atsivertumėm jo beribei meilei.

Tie jo žodžiai primena mums, jog jau
gyvename Jėzaus eroje, eroje to, kuris mi-
rė ir prisikėlė, kad mes galėtumėm nutrauk-
ti apgaulingus žemiškus prisirišimus. Su Jė-

LIETUVIAI ROMEO IR JULIJOS MIESTE

HENRIKAS STASAS

Europos lietuvių kultūrinė veikla kasmet iškyla tradiciniu renginiu, Studijų savaitė, kuri paprastai vyksta vienoje iš įdomesnių Europos vietovių, ar kuriame nors garsios istorinės praeities mieste, žinoma, ten kur vietos lietuvių kolonija pajėgi tokį suvažiavimą suorganizuoti. Studijų savaitės tikslas yra suburti ir jungti įvairių kraštų lietuvių intelektualines jėgas, pasidalinti mokslo žiniomis, padiskutuoti aktualiom lietuviškom temom ir palaikyti gyvą išeivijos kultūrinį gyvenimą. Šiais metais Europos lietuvių Studijų savaitė vyko rugpjūčio 11 - 18 d. Italijoje, Veronos mieste, Centro Pastorale mons. G. Garraro rekolekcijų namuose.

Tai iš eilės jau 32-ji Studijų savaitė. Nors ilgokas laiko tarpas šios gražios Europos lietuvių tradicijos nepakeitė ir neužslopinino, tačiau paliko vis dėlto kai kurias skaudžias žymes. Dalis šio renginio pradininkų, rengėjų, paskaitininkų ir nuolatinių dalyvių jau iškeliavo amžinybėn: dr. J. Girnius, prof. dr. J. Eretas, prof. dr. Z. Ivinskis, dipl. St. Lozoraitis ir kun. dr. A. Rubikas. Kiti, ligos ir amžiaus naštos prislėgti, taip pat ši kartą Studijų savaitėje nedaly-

zumi prasidėjo pasauliui naujas gyvenimas kartu su tais, kurie jo kvietimą priima.

Jėzus ir mus gali kviesti, viską palikus, sekti jį su kitais. Tik neturime abejoti jo pagalba. Jis mus išvaduos iš didesnių ar mažesnių žemiškų turtų žabangų. Jis gali mus kviesti liudyti jį ir jo meilę paprastu krikščionio gyvenimu, be ypatingo pašaukimo. Jis žino, kaip padėti mums dvasiškai atsipalaiduoti nuo visko, kad būtumėm atviri ir imlūs neįkainojamiems jo karalystės turtams. Abiem atvejais, tikėdami, kad jis viską gali, stenkimės būti vertais jo sekėjais.

Iš anglų kalbos išvertė
Kostas Paulius

vavo: prof. dr. A. Maceina, dipl. dr. A. Gerutis, J. Glemža ir kt.

Tačiau buvo malonu matyti, kad jų pradėtą gražią tradiciją dabar tęsia jaunoji karta. 32-ros Studijų savaitės visą organizacinį darbą atliko jaunosios kartos atstovai. Ypač reikėtų pažymėti Jūratę Barasaite ir Reimundą Šreifeldaitę, kurios, kun. Tasiui Ereminui vadovaujant, labai sumaniai ir energingai atliko šio suvažiavimo organizacinį ir pravedimo techniškąjį darbą. Taip pat ir Studijų savaitės moderatoriai buvo jauni intelektualai: dr. K. Girnius, V. Bartusevičius ir K. Ivinskis. Šie gražia įvadine kalba pakvietė dienos paskaitininkus ir puikiai vedė diskusijas. Meninei daliai vadovavo jauna poetė Eglė Juodvalkė.

Tad gal ir neatsitiktinai ši kartą tiek daug jaunimo dalyvavo Studijų savaitėje. Apskritai dalyvių skaičius šiais metais buvo rekordinis: 180 asmenų iš 7 Europos kraštų ir JAV, o jaunimo buvo iš Australijos, Venezuelos ir Brazilijos.

Turiningą šios savaitės programą sudarė įvairios paskaitos ir eilė kultūrinių pramogų: operos "Aidos" spektaklis Veronos arenoje, kelionė į Gardo ežerą, tradicinė "Tėviškės valandėlė", literatūrinis vakaras, jaunimo vakaras ir koncertas, kurį atliko pianistė prof. dr. Raminta Lampsaitytė-Kollars, smuikininkas Michael Kollars ir solistė Vilija Mozoraitytė. Be to, suvažiavimo metu vyko dvi parodos: iš Anglijos dail. E. Gaputytytės meno darbų ir numizmatikos bei spaudos paroda. Paskaitų temas bei jų santraukas čia nepateiksiu, nes žinau, kad jos ištiesai bus spausdinamos "Draugo" literatūriniame priede.

Turiu pastebėti, kad mons. G. Carraro rekolekcijų namai šiam renginiui buvo visais atžvilgiais tinkami ir patogūs, nes jie gana toli nuo miesto triukšmo, gražiam gamtos prieglobsty, kur buvo galima atidžiai sekti dienos programą ir laisvalaikį poilsiauti. Tik visus kamavo tuo metu Ita-

liją užplūdęs vasaros karštis (100-104 laips. F.) ir nešaldomose patalpose vertė gerokai paprakaituoti. Tačiau apatiniame pastato aukšte ir rūsy, kur buvo valgykla, temperatūra buvo pakenčiama. Be to, bare buvo galima gairintis šaltu alum ir kitais gėrimais.

Atvykau į Veroną iš šiaurinės Alpių pusės, iš Muencheno, kur tuo metu buvo gana vėsūs oras. Tačiau, traukiniui pasiekus pietines Alpes ir pilkas Dolomitų uolas, iš karto pajutau Italijos vasarą, kuri karšta oro srove veržėsi į vagonus. Tik vakarop, saulei pasislėpus už aukštų Dolomitų, galima buvo jausti iš žaliuojančių sodų ir vynuogynų kylančią vėsumą.

Kai traukinys pasiekė Veroną, jos rausvą sienų granitą jau dengė vakaro prieblanda. Stoties aikštėje sėdau į taksį ir prašiau vežti į Centro Pastorale rekolekcijų namus. Tad atvykau dar laiku į susipažinimo vakarą. Daugumas dalyvių jau buvo suvažiavę ir valgykloje gaivinosi šaltu alum bei vynu. Čia vyko gyvas pokalbis, senų draugų atpažinimas ir naujos pažintys. Eglė Juodvalkė, pagal sąrašą iššaukdama kiekvieno pavardę, paprašė atsistoti ir tokiu būdu supažindino visus individualiai. Susipažinus dar ilgai salėje skambėjo kalbos, juokas ir dainos.

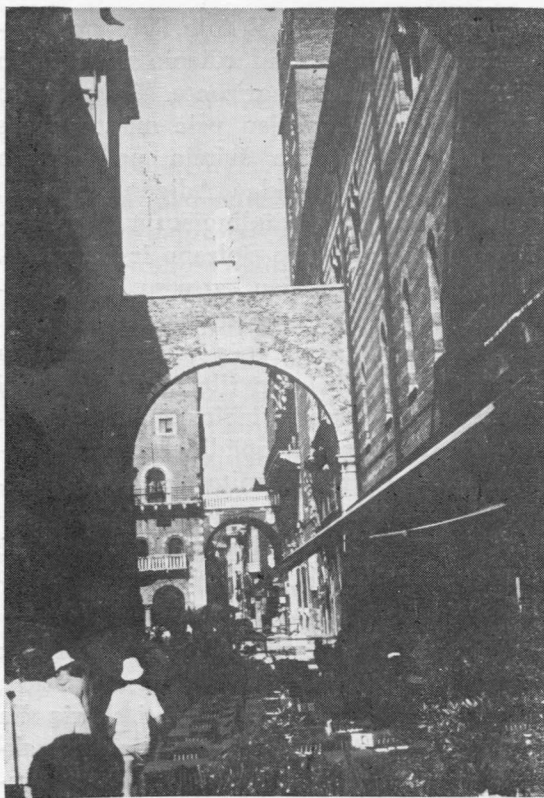
Rytojau dieną jau vyko numatyta savaitės programa. Pirmoji paskaita prof. dr. V. Vardžio, tema "Baltijos tautų išlikimas". Tačiau prelegentas Studijų savaitės paskaitininku nebuvo numatytas, o pakviestas vietoj prof. dr. J. Zarankos, kuris dėl susidėjusių aplinkybių į Veroną negalėjo atvykti.

Po paskaitų paprastai vykdavo diskusijos, o 13 val. pietūs. Po pietų iki 20 val. laisvas laikas. Tad turėjome daug laiko susipažinti su Verona ir jos apylinkėm. Pasinaudojau jau pirmos dienos laisvalaikiu ir, nežiūrint vidurdienio kaitros, pasileidau pėsčias Adige upės pakrante link Veronos centro. Dalį Veronos siaurų vingiuotų gatvių ir jos dantytų granitinių sienų bei senų tiltų buvau matęs jau vakar vakare, važiuodamas taksiu Adige upės pakrante.

Šiandien, stebint iš tolo, Veronos raudoni stogai ir tiltai vidurdienio saulėje man atrodė lyg mirażas horizonte. Tik po gero pusvalandžio priartėjau prie miesto, kuris besišypsantis saulėje švitėjo prieš mano akis. Netrukus pasiekiau Adige upės kilpą, kuri juosia vieną išpūdingiausių ir romantiškiausių miestų tarp Bolzano ir Venecijos. Sustojau čia ir norėjau kartu su Romeo susukti, jog nėra kito pasaulio be Veronos. Aplenkdamas ilgą upės kilpą, pasukau trumpesniu keliu per tiltą, kuris vedė į tikrą siaurų gatvelių labirintą. Einant toliau, šio nepaprastai išpūdingo miesto vaizdą papildė rausvo granito sienos, kolosaliniai vartai, romaniškos, gotiškos ir barokinės bažnyčios, milžiniška arena ir daugybė kitų romėnų epochos bei viduramžių liekanų.

Tačiau būtų neprasminga ir netikslu tik paviršutiniškai nupiešti šio miesto vaizdą, nepažvelgus giliau į jo praeitį, kurią čia liudija kiekvienas sienos ir grindinio akmuo. O reikia sakyti, kad šio miesto praeitis gana skausminga. Verona buvo daug kartų priešų užpulta, sunaikinta, apginta ir vėl atstatyta, nukentėjusi nuo žemės drebėjimo, potvynio ir epidemijų. Tad vertėtų bent trumpai sustoti prie šio iškilaus miesto istorijos, kuris ne veltui vadinamas "Urbs nobilissima".

Verona istorijoje jau žinoma nuo pirmojo šimtmečio pr. Kr. Tada čia buvo svarbi romėnų kolonija (Colonia Augusta). Iš to laikotarpio mieste yra išlikę kai kurie paminklai ir charakteringa ano meto miestų planavimo struktūra, kuri pasižymi tinklinės formos gatvių išdėstymu ant dviejų ašių pagrindo. Teko matyti čia atkastą senojo miesto dalį, kur kryžiuosiai pagrindiniai keliai: Via Augusta, via Galica ir via Postumia, kuris tęsiasi iki Vengrijos, o kiti siekė Ispaniją ir Europos šiaurę. Iš to laikotarpio išlikusi ir garsioji arena, romėnų teatras, triumfo arka, vartai ir tiltai. Todėl Verona, turėdama tiek daug romėnų epochos liekanų, laikoma romėniškesne už pačią Romą.

Charakteringa Veronos gatvė.

H. Staso nuotr.

Viduramžiais čia viešpatavo Teodorikas, Pipinas, Otonas I ir kt. Tačiau nežiūrint nuolatinių karų ir okupacijų, kultūrinis gyvenimas ir kūryba čia niekad neužgeso. IX šimtme. čia veikė daug garsių mokslo įstaigų, iš kurių tarpo ypač iškilo "Schola Sacerdotum". Vėliau čia buvo įkurta komuna, kuri viduramžiais buvo paplitusi visoje Europoje, tačiau tipiškiausią formą turėjusi Italijoje. Veroną ji valdė porą šimtų metų. Bet daugiausia Veronos kūrybiniam gyvenimui nusipelniusi garsioji Scaligų dinastija, kuri šį miestą valdė per 100 metų. Scaligų giminė prasidėjo 1262 m., pripažinus Leonardino de la Scala tautos vadu (Capitano del popolo). Noriu priminti, kad ir garsioji Milano opera šios giminės vardu pavadinta.

Scaligų viešpatavimo metu Veronoje būrėsi poetai, rašytojai, dailininkai ir kiti

kūrėjai. Čia ir A. Dante parašęs savo "Dieviškos komedijos" trečiąją dalį, kurią skyrė savo globėjui Bartolomeo. Tačiau, nežiūrint Scaligų dinastijos kultūrinių nuopelnų Veronai, prieš juos sukilo Venecija, Florencija ir net popiežius, kurie privertė paskutinį šios dinastijos atstovą Antonio de la Scala 1387 m. bėgti iš miesto. Vėliau Veroną apie 400 metų valdė Venecija.

Iš šio laikotarpio taip pat yra palikę daugelis architektūrinių paminklų. Ypač iš renesanso ir gotikos laikotarpio daug bažnyčių ir garsieji Scaligų kapai. Renesansas čia stipriai pasireiškė viduryje XV šimtme. su Andrea Mantegna iškilimu. Vėliau iš Venecijos Bellini ir Tizianas daug įtakos turėjo į Veronos renesanso vystymąsi. O XVI šimtme. čia pagarsėjo jau eilė garsių dailininkų: Domenico ir Francesco Morone, Liberale da Caroto ir Michele da Verona, kurie daugiausia reiškėsi dekoratyviniu menu ir portretais. Architektūroje stipriausiai reiškėsi Michele Sanmicheli, kuris statė tvirtoves, miesto sienas ir vartus, kunigaikščių rūmus ir ypatingu grožiu pasižyminčią Cappella Pellegrini. Ne veltui garsusis menininkų biografas G. Vasari pastebėjo, jog niekas taip nėra išpuošęs savo gimtojo miesto, kaip Michele Sanmicheli. Tačiau, XVIII šimtme. Venecijos respublikai žlugus, Veronos kultūrinis gyvenimas sustingo kūrybingos praeities rėmuose. Prie Veronos vartų atžygiavo Napoleono armijos ir vyko sunkūs, lemiami mūšiai. Miestas patenka į prancūzų ir austrų rankas. 1814 m. Veroną užima austrai, ir nuo to laiko prasideda ilgi, sunkūs okupaciniai metai. Tik po sunkių kruvinių kovų 1866 metais Veroną vėl grąžinama Italijai. 1882 metais Veroną išrinkta baisi gamtos katastrofa. Netikėtas Adige upės potvynis sunaikina žymią miesto dalį. Pirmasis pasaulinis karas taip pat skaudžiai palietė Veroną, o antrojo pasaulinio karo metu šis miestas buvo vienas iš labiausiai bombarduojamų Italijos vietovių. Tačiau istorinis šio miesto gyvastingumas ir tradicinis kūrybingumas jį vėl greit prikėlė iš griuvėsių. Šiandien Verona laikoma vienu iš pažangiausių Italijos miestų.

Piazza dei Signori su Dantės paminklu.

H. Staso nuotr.

Tad, susipažinę šiek tiek su šio miesto praeitim, pakeliausime po šių dienų Veroną, kuri, nežiūrint visų istorijos eigoje išgyventų smūgių, vis vien paliko antikinių ir vidurinių amžių kultūros liudytoja. Kasdien vaikščiojau Veronos gatvėmis, stebėjau jos senus ir naujus kultūros paminklus bei gaivališką šiame mieste besireiškiantį gyvenimo pulsą. Sunku net įsivaizduti, kad čia rausvų antikinių mūrų pavėsyje egzistuoja ir modernus šių laikų gyvenimas. O vis dėlto reikia pasakyti, kad praeitis su dabartim čia labai harmoningai suderinta. Turistas šį gražų derinį čia gali išgyventi, kaip gerai surežisuotam filme.

Štai plati aikštė, piazza Bra, kurios vienoj pusėj puikūs restoranai, modernios kavinės lauke su šimtais spalvingai dengtų staliukų ir margais skėčiais, o kitoj — milžiniška romėnų epochos rausvo granito arena, kuri čia priešais sėdintį tiesiog nukelia

į antikinį pasaulį. Taigi du skirtingi pasauliai, kurie taip vienas kitą papildo. Žiūrint į kairį arenos galą mėlynam dangaus fone iškyla šviesiai geltona siena, kuri saulėje spindi, kaip pavasarį iškorijęs milžiniškas ledo gabalas. Tai palikusi sienos dalis, kuri kadaise supo visą areną. Imperatoriaus Publijaus Galieno paliepimu, ji buvo pastatyta 265 m. pr. Kristų. Romėnų laikais arena buvo naudojama cirko spektakliams ir gladiatorių kovoms, kur vienu metu kaudavosi iki 120 gladiatorių. Tai antras savo didumu amfiteatras visoj Italijoj, talpinantis per 20.000 žmonių. Tik nuo 1913 metų ši arena buvo panaudota operų pastatymams. Tais metais čia buvo pastatyta Verdi opera "Aida". Tai buvo nepaprastas įvykis operos meno pasaulyje, ir šį pirmą po atviru dangum pastatytą operą stebėjo daugelis ano meto garsių muzikų, rašytojų ir dailininkų. Žiūrovų tarpe tada buvo tokios gar-

senybės kaip Puccini, Mascagni, Pizzetti, Zandonai, Maxim Gorki ir Kafka.

O šiais metais teko ir man kartu su 28.000 žiūrovų išgyventi čia Verdi "Aidos" spektaklį. Nors į Veronos operų festivalį gana sunku patekti, tačiau tuo rūpintis neteko, nes bilietai Studijų savaitės dalyviams buvo jau iš anksto užsakyti.

Atvykome prie arenos dvi su puse valandos prieš spektaklį. Tad ilgokai teko eilėje stovėti, kol į areną suėjo tūkstantinės minios. Nors saulė jau slėpėsi už arenos sienų, tačiau nuo įkaitusio Veronos granito spinduliavo karštis ir tvankus oras. Daugumas eilėje stovinčių nešėsi kartu butelius su vandeniu, coca cola, alaus ir net stipresnių gėrimų, tačiau, įėjus į areną, sargai visus stiklinius butelius konfiskavo. Buvo galima su savim nešti tik plastikinius ar popierinius indus. Mat buvo bijoma, kad nepasikartotų kietais objektais kova, kaip Belgijos futbolo stadijone. Arenos prieangyje buvo galima už 1000 lyrų (60 centų) išsinuomoti minkštas pagalvėles pasidėti ant granitinių sėdynių, be kurių čia būtų neįmanoma 4 valandas sėdėti. Tuo tarpu amfiteatro apačioje minkštose kėdėse sėdėjo Veronos aristokratija ir tie, kurie negailėjo mokėti už bilietą 100 ir daugiau dolerių.

Man teko sėdėti ant paskutinės šio pastato pakopos, tačiau buvau labai patenkintas, nes puikiai mačiau ne tik sceną, bet ir visą amfiteatrą, pripildytą spalvingos žmonių masės ir net plačiu spinduliu nakties metu tūkstančiais žiburių spindintį miestą. Ypač neužmirštas ir su nieku nepalyginamas vaizdas paliko atminty, kai užgeso amfiteatro šviesos ir, orkestrui grojant overtiūrą, visa žmonių masė laikė savo rankose degančias žvakutes, kurių spindinčios šviesos pavertė visą aplinką į fantastinę šviesų jūrą.

Per amfiteatrą nuskambėjo trimitų garsai. Du aukšti hieroglifais išraižyti obeliskai ir sfinksas iškilo iš tamsos, prožektorių nušviesti. Į sceną išėjo Radames, kuriam Ramfis pranešė, jog abisiniečiai jau netoli Tebų. Ir vėl trimitų garsai, ir "Celeste Aida" skamba per įkaitusį orą. Scenos vienoj

pusėj matyti šventykla ir iš jos kylą dūmai. Girdėti choro balsai, ir spalvingos balerinos, mojuodamos strauso plunksnom, šoka šventą šokį. O Radames, priėmęs pašventintą kardą, maldauja dievą Ptah, kad saugotų Egiptą.

II-jo akto scena taip pat spalvinga. Skurdžiais rūbais aprengti vergai su fake-lais rankose, lyg iš arenos granito išdygę, apsupa visą sceną iki paskutinės pakopos. Scenoje vėl pasirodo mergaitės, šį kartą su palmėm rankose šokdamos išbėga per grandiozinius vartus ir prie aukštos palmės savotiškoj pozicijoj sustingsta. Tuo tarpu auksu išpuoštom uniformom paraduoja karriai. Balti žirgai ir baltom uniformom raiteliai pripildo sceną. Kovos vežime pasirodo Radames, apsisiautęs mėlynu apsiaustu ir dėvintis auksinę kepurę.

Tad tokios nepaprastai didingos scenos, natūrali aplinka po žvaigždėtu dangum suteikia operos spektakliui daug gyvybės ir dinamikos. Tai, aišku, įmanoma tik šiame pastate, kur scena užima trečdalį visos arenos. Orkestras ir solistai buvo puikiai girdimi kiekviename arenos kampe. Matyt, veikė nepaprastai gera garso sistema. Spektaklis baigėsi jau po vidurnakčio. Scenoje šviesoms užgesus, tik du obeliskai ir sfinksas paliko matomi po žvaigždėtu Veronos dangum. Į juos pažvelgęs, pasijutau lyg sugrįžęs prie Nilo, kur po žvaigždėtu Egipto dangum prie piramidžių ir sfinkso teko stebėti šviesos ir garso spektaklį.

Maloni nakties vėsuma dabar visus gairino, ir būtų buvę dar gera pasidėti šalia sfinkso ant atvėsusio arenos granito. Tačiau mūsų autobusas jau laukė piazza Bra aikštėje, iš kur vykome atgal į Centro Pastorale namus. Sekančią dieną vykome autobusu su vadovu į Veroną. Nors Veroną buvau ir vienas beveik visą išvaikščiojęs, tačiau be vadovo daug ko nesužinojau. Tad, pasiekus miestą, vadovas mums patarė toliau keliauti pėstiems. Labai malonus vyresnio amžiaus italas, neblogai kalbėjo angliškai ir vokiškai ir abiem kalbom labai nuoširdžiai supažindino mus su žymesniais Ve-

Veronos arena, kurioje vyksta operų festivalis.

H. Staso nuotr.

ronos istoriniais pastatais, su šio miesto praeitim ir dabartim.

Negaliu užmiršti vieno įdomaus momento, kai iš kažkokio seno pastato kiemo mums einant, vadovas garsiai užtraukė lietuviškos dainos "Ant kalno mūrai..." melodiją, tada, žinoma, tuojau ir mes visi prisijungėm. Girdėdamas mus traukiant jo mėgstamą dainą, senukas net apsiverkė. Mat ši daina liko jo atminty iš antro pasaulinio karo, kada jam teko kartu su lietuviais būti belaisvių stovykloje. Jis tą dainą taip pamėgo, jog nuolat prašė mus ją kartoti. Gal lietuviška daina sunkiomis nelaisvės dienomis stiprino jo viltį sulaukti laisvės, o gal mūsų dainos italų labiau suprantamos negu kitų tautų. Tad kaip ten bebūtų, buvo įdomu čia tarp antikinių sienų bei Romeo ir Julijos tragiškos meilės šešėlyje sutikti italą, kuriam lietuviška daina nesvetima.

Tačiau, grįžtant į turtingas meno ir žavinčios viduramžių architektūros Veronos gatves, tenka susidurti ir su šių dienų vilionėm, kurios turistą ne mažiau patraukia, kaip antikiniai paminklai. Tai įvairių rūšių prekyba, kuriai, kaip ir kituose Europos miestuose, skirtos gatvės be automobilių judėjimo.

Iš visada pilnos turistų piazza Bra, kaip vandens srovė, plaukia masės į Via Mazzini. Čia su puošniais langais rikiuojasi įvairios parduotuvės, restoranai ir kitos užiegos. Gatvė ir siestos metu pilna žmonių. Vieni pasitenkina tik pasižvalgę po parduotuvių langus, kiti tikisi čia sutikti pažįstamus ir t.t. Praeivių dėmesį čia atkreipia ir įvairūs menininkai, kurie asfaltą dekoruoja spalvoto smėlio paveikslais arba sentimentalio muzika sulaiko praeivių. Štai jauna mergaitė, prisiglaudusi prie sienos, gitarai palydinti, švelniu balsu kartoja melanco-

Julijos bronzinė statula jos namų kieme.

H. Staso nuotr.

liškos dainos "Yesterday" posmus. Taip čia tarp romantikos ir realybės kasdieną plaukia gyvenimas nuolatine srove.

Gale šios gatvės žmonių masė išsilieja į kitą aikštę, vadinamą piazza Erbe. Romėnų laikais čia buvęs miesto forumas, o dabar turgus, kur po skėčių pavidalo brezentiniais stogais vyksta gyva prekyba. Čia viskuo prekiaujama: daržovėm, vaisiais, maisto produktais, rūbais, galanterija ir t.t. Šią ilgą siaurą aikštę supa seni baroko ir gotikos pastatai, virš kurių iškyla aukštas Gardelio bokštas. Viename aikštės gale stilingas barokinis pastatas Palazzo Maffei, išpuoštas dievų ir deivių skulptūrom, o priešais jį ant aukšto pjedestalo arogantiškas Venecijos liūtas. Kitam aikštės gale fonta-

nas su Veronos madona, dažnai apsupta balandžių būriais. Aikštė visada pilna turistų, ir šioj viduramžių aplinkoj per prisotintą turgaus kvapų orą sklinda įvairių kalbų mišinys. Iš čia išeina siaura Via Capelo gatvelė, kuria keliolika žingsnių paėjus, stovi senas XIII šimt. aristokratų šeimos pastatas. Spėjama, kad tai buvęs Capuletų šeimos namas, kuriame gyvenusi Julija. Pastatas beveik visas, išskyrus balkoną, padengtas žaliais vijokliais. Tai garsusis balkonas, kur kadaise Romeo ir Julija išgyveno savo meilės romansus, o Šekspyras juos įamžino savo tragedijoj. Kelios charakteringos ištraukos iš garsaus veikalo čia įrašytos lentoje anglų ir italų kalbomis. Kieme įspūdinga bronzinė Julijos statula, pastatyta čia tik 1970 metais. Neutrūksta ir čia niekad turistų, fotografuojančių statulą ir meile bei skausmu paženklintą balkoną. Reikia pastebėti, kad Šekspyras, niekad nebuvęs Veronoje, šio miesto siauras vingiuotas gatveles ir įspūdingus tarp pastatų įterptus kiemus jis originaliai pavaizduoja savo veikaluose "Romeo ir Julija" ir "Vidurvasario nakties sapne".

Išėjus iš Julijos kiemo, stovi kitas gražus renesanso pastatas su plačiu kiemu, vadinamieji "Mercato Vecchio" rūmai. Kieme įdomios metalo skulptūros ir charakteringi laiptai, kurie jungia du architektūrinius stilius: renesansą ir gotiką. Išėjus į gatvę, atsiduri prieš aukštą metalinę tvorą, už kurios stovi ankstyvojo gotiko koplytėlės su apie 10 pėdų nuo žemės iškeltais garsios Scala giminės sarkofagais. Dar šia gatve kiek paėjus, yra kuklus Romeo šeimos namas. Prie namo prikalta paminklinė lenta, pažyminti, jog čia gimęs legendarinis Romeo. Šiame mieste viskas taip koncentruotai ir nedideliame plote išdėstyta, jog reikia tik keletą žingsnių paeiti, ir vėl atsiduri prie ko nors netikėto. Taip labai greit čia atsiduri nuo vieno istorinio paminklo prie kito, nuo vienos aikštės prie kitos.

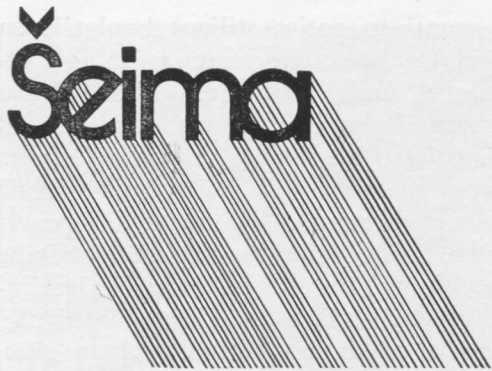
Gal labiausiai savo aplinka ir architektūriniais pastatais čia iškyla piazza dei Signori. Ji skiriasi ne tik savo forma nuo kitų aikščių, bet ir savo dvasia. Kažkas šių aikš-

tę pavadinęs net Veronos salionu, nes ji tikrai sukelia elegantišką ir aristokratišką įspūdį. Tik įžengus, prieš akis iškyla puošnūs renesanso ir romaniško stiliaus fasadu komunos rūmai (Palazzo del Comune). Daug grožio rūmams teikia kombinacija statybinių medžiagų, būtent plytų ir granito derinys. Reikia sakyti, kad visą aikštę supa įdomūs architektūriniai pastatai. Štai Palazzo del Capitano su nepaprastai gražiu architekto Sanmicheli portalu ir Scaligų rūmai, kuriuose išstremtas iš Florencijos A. Dantė rado prieglaudą. Viduryje aikštės iškyla gražus A. Dantės paminklas. O kiek atokiau nuo jo ir garsi Dantės kavinė, kurią kadaise lankydavo tik Veronos aristokratai bei intelektualai. Tai ir bus vienintelė šio miesto kavinė, išlaikiusi XIX amžiaus charakterį. Atsigaivinęs čia šaltu alum, pasukau į Adige paupį, kuriuo vingiuojasi graži pavėsingais medžiais apsođinta gatvė su tipiškais renesanso pastatais. Čia Corso Cavour gatvėje iškyla sena romėnų statyta arka, kiek toliau kita įdomi struktūra su trim imponantiškais bokštais, kurie sujungti storom sienom. Šioje vietoje ir didžiulis raudono granito arkinis tiltas jungia Adige upės krantus. Scaligai čia turėję savo antrą rezidenciją, o dabar čia įkurtas muziejus. Pasibaigus pavėsingų medžių gatvei, orą kaitino ne tik saulė, bet ir įkaitęs Veronos raudonas granitas. Todėl šioje miesto dalyje nei vietinių gyventojų, nei turistų beveik visai nesimatė. Tad netrukdomai galėjau gėrėtis architektūriniais pastatais ir bažnyčiomis. Sustojau prie Šv. Zenono bazilikos, kurios įdomus portalas su bronzos figūromis praeivį neišvengiamai sustabdo. Portalo skulptūrinės scenos vaizduoja momentus iš Senojo testamento ir šio miesto patrono stebuklingus darbus. Bazilika buvo daug kartų sugriauta ir galutinai atstatyta 1120 metais. Į jos vidų neteko įeiti, nes visos bažnyčios dienos metu čia uždarytos; atidaromos tik pamaldų metu. Turėjau laimės patekti tik į Šv. Anastazijos bažnyčią, kai joje vyko pamaldos. Milžiniškas bažnyčios gotiškas pastatas neimponuojantis, tik jos gotiškas portalas ir šalia pas-

tato esanti to paties stiliaus koplytėlė su aukštai iškeltu marmuriniu sarkofagu atkreipia dėmesį. Bažnyčios vidus geltonu marmuru išklotas, ir tos pačios medžiagos kolonos laiko jos aukštus skliautus. Grindys spalvoto marmuro. Tačiau vyrauja geltona spalva, ir dienos bei elektros šviesa paverčia visą bažnyčios vidų į minkštą vaškinę masę. Įdomi skulptoriaus fantazija įamžinta dviejuose krikšto vandens dubeniuose, kurie čia stovi prie pirmos kolonų eilės, laikomi kuprotų nykštukų. Skliautus puošia stilizuoti augalų motyvai. Bažnyčioje net penkios labai puošnios koplyčios su marmuro reljeftais ir freskos lubomis. Taip pat nemažai ir gana didelio formato tapybos darbų. Ypatingai dėmesį atkreipiantis yra dail. Pisanello paveikslas, kuris vaizduoja šv. Jurgi, vaduojantį princesę iš drakono nasrų. Tačiau paveikslas atrodo gerokai laiko paveiktas, arklio ir princesės

Amfiteatrą supusios sienos dalis. H. Staso nuotr.

Pavyzdžio įtaka vaikui

Kamunė Kubiliūtė

Visuomenė yra labai susirūpinusi vaikais, nes jie yra mūsų ateitis. Keičiantis pasaulyje mus supančiai aplinkai, dažnai pagalvojame, kaip visa tai paveiks mūsų jaunąjį prieauglį. Pavyzdžiui, daugeliui kelia susirūpinimą, kokia kryptimi pasuks vaikų auklėjimas, kai abudu tėvai dirba. Ar tokių vaikų per daug nepaveiks gatvė ir draugų pavyzdys, kuris ne visuomet gali būti geras ir sektinas? Prie vaikų auklėjimo mes visi vienokiu ar kitokiu būdu prisidedame, nes mūsų veiksmai, mūsų pavyzdys juos vienaip ar kitaip paveikia. Mes perduodame kultūrą, kalbą, papročius savo ir kitų vaikams. Reikia įsitikinti, kad pasakymas "Pavyzdys yra geriausias auklėtojas" yra daug geresnis už pasakymą "Patyrimas yra geriausias mokytojas". Vaikui daug daugiau

įtakos daro darbai negu žodžiai. Pavyzdys veikia kiekvieno žmogaus gyvenimą. Juk net ir suaugę, savo šeimas sukūrę žmonės dažnai savo vaikus auklėja jaunystėje patirtais pavyzdžiais.

Vaikų auklėjimas yra didelė tėvų atsakomybė. Tačiau už tą auklėjimą yra atsakingi ir kiti: seneliai, broliai, seserys, kaimynai, mokytojai, draugai ir t.t. Gal iš jų visų vaikas pasirinks vieną modelį, kuriuo jis žavėsis ir ypatingai juo seks.

Mokslininkai yra ištyrę, kad net labai maži kūdikiai, dar tik kelių savaičių, jau pamėgdžioja savo matomus modelius. Kai vaikas išmoksta kalbėti, pamėgdžioja girdėtus žodžius. Tad aplinka turi daug įtakos ir jo žodynui. Vaikai išmoksta rašyti, kai mokytojas nuolat parodo pavyzdį, kaip turi atrodyti raidės.

Vaikai daug išmoksta, stebėdami, kaip tėvai elgiasi su jų broliukais ar sesutėmis. Jie mato, koks elgesys tėvams priimtinas ir koks ne. Jeigu tėvai broliuką ar sesutę užką nors pagirs ar apdovanos, tai ir jis stengsis panašiai elgtis, o jei už ką nors nubaūs, tai jis tokių veiksmų stengsis vengti.

"Daryk kaip sakau, o ne kaip darau". Toks pasakymas vaikui nėra priimtinas. Kartą teko televizijos programoje matyti, kaip vaikas nuolat tėvui padėjo, dirbant visokius darbelius namuose. Vaikas labai gerbė tėvą ir sekė jo pavyzdžiu. Bet kartą tėvas, baigęs darbą, užsirūkė cigaretę. Tad vaikas tuoj pagalvojo, kad toks elgesys yra

spalvos gerokai nublukusios. Didįjį altorių puošia didelis Madonos su vaiku paveikslas. Tad buvo vienintelė proga vakarinių pamaldų metu pasigrožėti bent viena Veronos bažnyčia.

Veronos katedrą, kaip ir kitas bažnyčias, teko matyti tik iš lauko. Perėjus Ponte Pietra tiltą, prie nedidelės Broilo aikštės iškyla Santa Maria Matricolare katedra. Gražus romaniško-gotiško stiliaus pastatas su nepaprastai gražiu maišytų stilių portalu. Tai 12 šimtm. garsios Nicolo mokyklos kūrinys. Priekyje šio portalo įdomus lyg baldakimo formos priestatas, paremtas

dviem suktom kolonom, kurios atsiremia į grifinų nugaras (grifinas — erelio ir liūto mitologinė forma). Dėmesio vertas ir šoninis katedros portalas, kurį puošia nepaprastai gražūs reljefai. Tai bus svarbiausi šio miesto architektūriniai objektai, kuriuos vienos savaitės laikotarpiu teko pažinti Veronoje.

O kai vėl atsidūriau Porta Nuova geležinkelio stotyje, akyse dar vis stovėjo šio miesto šiltų spalvų šypsny, kuris šios karštos vasaros dienomis taip ryškiai švitėjo virš arenos, dantuotų sienų ir raudonų Veronos stogų.

labai geras ir sektinas. Jam nepadėjo nė tėvo pasakymas: "Tu galėsi taip daryti, kai būsi suaugęs".

Tėvai dažnai vis ragina vaiką, kad jis skaitytų, bet jie patys labai retai tepaima į rankas knygą ar laikraštį. Tai tie raginimai ir žodžiai nieko nepadės, nes jie neparemti pavyzdžiu.

Tas pat pasakytina ir apie religinį vaiko auklėjimą. Jeigu tėvai nuolat vis ragins vaiką eiti į bažnyčią, o patys dažnai sekmdienį pasiliks namie, tai tie žodžiai vaikui nieko nepadės. Bažnyčioje matomi šventųjų paveikslai ar jų gyvenimo aprašymai vaikui taip pat darys mažiau įtakos, negu gyvi tėvų, auklėtojų ar kunigų pavyzdžiai.

Dorothy Law Nolte yra parašiusi labai gražų eilėraštį "Children learn what they live". Jame autorė rašo, kad vaikai išmoks ta tai, ką mato ir patiria namie. Jeigu vaikas namie nuolat kritikuojamas, jis išmoks ta ir kitus kritikuoti ir persekioti; jeigu jis pajuokiamas ir niekinamas, jis užaugs nedrąsus; jeigu vaikas pagiriamas, jis išmoks ir kitų pastangas įvertinti. Eilėraštis baigiamas mintimi, kad jeigu vaikas patiria draugystę, jis pasaulyje bus draugiškas, suras meilę. Jeigu jis matys, kad suaugusieji švelniai elgiasi su juo ar su kitais, jis gyvenime taip pat su kitais elgsis. Bet jeigu jis matys, kaip suaugusieji džiaugiasi ir didžiuojasi, jei jiems pasiseka išvengti mokėti mokesčius, jeigu jie į darbietę skambina ir sako, kad negalės ateiti į darbą, nes serga, o iš tikrųjų yra visiškai sveiki, tai ir vaikas išmoks sukčiauti.

Didelę įtaką vaikui turės tėvų elgesys vieno su kitu. Vaikas tuoj pastebės, ar tėvai vienas kitą gerbia, sugyvena, ar nuolat barasi, pykstasi, vienas kitą niekina. Toks tėvų pavyzdys kada nors atsilies ir vaikų sukurtose šeimose.

Žinoma, ne viską nulemia tik tėvų pavyzdžiai. Gali vaiko gyvenimą pasukti viena ar kita kryptimi pavyzdys kokio nors pašalinio asmens, kurį jis pasirenka savo modeliu. Teko girdėti daug išpūdingų pasakojimų apie žmones, kilusius iš labai ne-

Jaunimas

Kodėl jaunimas nutolsta nuo religijos

(Jaunimo konkurse premijuotas rašinys)

Inga Nelsaitė

Šiomis dienomis vis dažniau tenka girdėti, kad daug jaunų žmonių nelanko bažnyčių ir nesidomi religija. Iš to kyla tarp tėvų ir vaikų daug barnių, ginčų ir nesusipratimų. Visi žinome, kad laikai keičiasi ir žmonių galvosena yra skirtinga. Man atrodo, kad yra keturios svarbiausios priežastys, dėl kurių vaikai nutolsta nuo religijos. Tai yra šeima, bažnyčia, mokykla ir draugai bei aplinka.

laimingų šeimų, kur nebuvo jokios meilės, nebuvo sugyvenimo. Bet į jauno žmogaus gyvenimą vilties spindulėlį įžiebė koks nors kitas asmuo. Tai galėjo būti močiutė, kuri savo pozityvia galvosena paveikė jaunuolį savimi pasitikėti ir siekti aukštesnių idealų. Galėjo būti mokytojas, kuris savo pagarba mokslui įrodė jaunuoliui, kad mokslas yra tikras turtas, visiems prieinamas ir pasiekiamas, jeigu tik tikrai nori. Gal galėjo būti ir sportiškai nuisteikęs draugas ar kaimynas, kuris patraukė jaunuolį prie sporto ir įtikino, kad per sportą galima išmokti pakilti virš visų sunkumų.

Tad kiekvieno žmogaus elgesys nėra tik jo asmenišką dalyką. Žmogų stebi kiti, ypač jaunesni, kuriuos jis savo vienokiu ar kitokiu pavyzdžiu patraukia eiti gerais ar blogais keliais. Matydami kito žmogaus elgesį, paklauskime save, ar mes nesame atsakingi už tą jo elgesį.

Inga Nelsaitė.

Šeima yra pirmoji vaiko mokytoja ir auklėtoja, todėl ir dvasinis vaiko vystymasis priklauso nuo šeimyninės aplinkos. Gimęs religingoje šeimoje, vaikas nuo pat mažų dienų pasisavina religinę praktiką. Jeigu šeimoje nėra stipraus tikėjimo ir tėvų pavyzdžio, religija pasilieka tik paviršutiniškas įprotis. Kai tėvai nesikalba su vaikais apie religiją, nepasidalina su jais savo dvasiniais išgyvenimais, vaikas nepatiria artimo meilės jausmo, negauna stiprių moralinių vertybių ir vėliau, iškilus abejonoms, greičiau nuklysta nuo Dievo.

Bažnyčia yra kita priežastis, kad jaunuoliai nutolsta nuo religijos. Yra daug jaunuolių, kurie, nors ir eina į bažnyčią kas savaitę, bet neklauso pamokslų ir yra visiškai nusistatę prieš religinę praktiką. Kodėl? Dažnai šiais laikais jaunimas nepažįsta kunigų ir vienuolių, juos retai mato. Atrodo, kad ir kunigai kažkodėl nemėgina su jaunu bendrauti, todėl jaunuoliai jaučiasi svetimi ir negali pasidalinti savo rūpesčiais ar abejojimais, nes nėra artimi.

Dažnai jaunimas nusivilia, kai skaito ir sužino, kad kunigai ar vienuolės apleidžia savo pašaukimą. Daugelis jaunų žmonių mano, kad Dievą garbinti nebūtina bažnyčioje, pašiepia visas išorines apeigas. Sutinkant ar ne su šiomis mintimis, vis dėlto kunigai nepakankamai laiko praleidžia su jaunaisiais parapijos nariais. Jaunimas nesupranta kunigų, mano, kad jų pamokslai nuobodūs, kad viskas nukreipta į praeitį, senovę, o ne į dabartį ar ateitį.

Esu pastebėjusi, kokią įtaką jaunuoliui turi to paties amžiaus jo draugai. Suprantama, kodėl, būnant mokykloje aštuonias valandas per dieną su maždaug ta pačia asmenų grupe, kalbos dažnai nukrypsta ir į religiją. Jeigu nesi stiprus, tai draugų spaudimas gali paveikti visą tavo galvosena apie religiją. Jeigu jaunuolis neturi savim pasitikėjimo, nori prisitaikyti prie draugų, jeigu jie šaiposi iš tikėjimo, tai taip ir prasižada nutolimas nuo religijos.

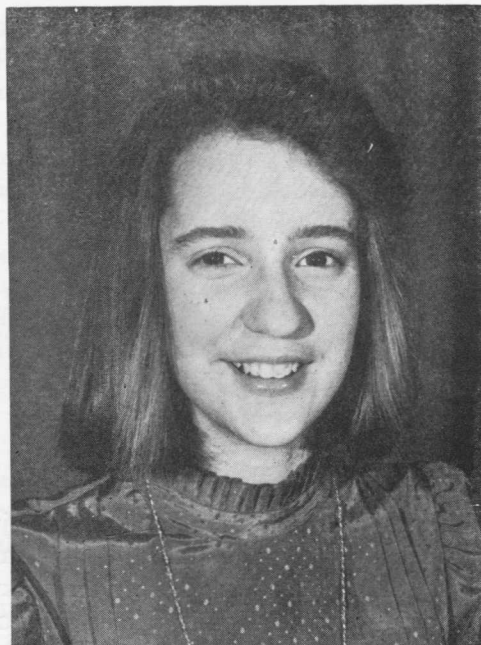
Lankantieji katalikiškas mokyklas gauna geresnį auklėjimą, bet dažnai ir čia jaunuoliai pradeda tolti nuo religijos, nes mano, kad yra per daug reikalavimų, per griežta drausmė. Jie žino, kad viešose mokyklose nėra beveik jokių reikalavimų; gali daryti, ką nori; gali būti religingas, ar ne. Tai katalikiškų mokyklų mokinys pradeda maištauti — nors dar į bažnyčią ir eina, bet viduje jis jaučia, kad religija jam yra tik beprasmiška pareiga.

Aplinka taip pat turi daug įtakos. Blogi filmai, muzika ir knygos bei priešreliginė propaganda nejučiomis sukelia daug abejonių. Dabartinis gyvenimas Amerikoje yra labai greitas — pilnas visokių pramogų. Kai jaunuolis visko turi per daug, jis pamiršta tą, kuris jam viską davė — Dievą. Kai neįvertina Dievo malonės, tai jį užvaldo materializmas; jam religija tik trukdo. Krikščionybė pasidaro tik nereikalingas dalykas, ir jaunuolis vis tolyn krypsta nuo religijos. Automobiliai, pinigai, rūbai ir kitokios materialinės gėrybės jam atstoja ir meilę, ir religiją, ir gerus darbus. Kai jis visko turi, pamiršta Kūrėją ir nejaučia, kad jam reikia būti dėkingam už viską, ką turi.

Jaunuolis vis toliau eina tuo blogu keliu, religija jam atrodo nereikalinga, atgyvenusi, pasenusi.

Jaunuoliui yra sunku šiais laikais augti ir bręsti, išlaikant savo tikėjimą ir papročius. Suaugusieji dažnai to nesupranta. Jie aiškina, kad jiems buvo daug sunkiau. Jie gal neturėjo tokių patogumų, gal buvo sunkiau gyventi, bet juk jie neturėjo ir tiek daug ir tokių didelių pagundų, kaip šiandieninis jaunimas.

Gal kai šis jaunimas labiau subręs, vėl grįš prie Dievo, gal sugrįš į bažnyčias. Galbūt daugiau kalbant ir diskutuojant apie šiuos dalykus, bus ir naudingų pasikeitimų, kurie ir jauniems, ir seniems bus priimtini. Nusivylimų būna visur, bet, žengiant žingsnis po žingsnio pirmyn, gal reikalai pagerės.

Vida Brazaitytė.

Moterų kova už lygias teises

(Jaunimo konkurse premijuotas rašinys)

Vida Brazaitytė

Šiomis dienomis daug girdime apie moteris ir jų kovą už lygias teises. Moterys jaučia, kad yra skriaudžiamos: jos atlieka tuos pačius darbus, kaip vyrai, bet gauna tik 60-70 procentų vyrų algos. Kyla klausimas, kodėl moterys turi uždirbti mažiau, dirbdamos tą patį darbą?

XX-to amžiaus pradžioje moterys nedirbdavo už namų sienų. Jų darbas buvo tvarkytis namuose: auginti vaikus, paruošti šeimai maistą, skalbti, valyti, o vyrai uždirbdavo visai šeimai duoną. Moterims net nebuvo leidžiama dirbti vyriškus darbus. Daug kas pasikeitė I-jo Pasaulinio karo metu. Valstybėse, kurios dalyvavo kare, moterys turėjo užimti vyrų darbus, nes vyrai išėjo kariauti. Tūkstančiai Amerikos ir Kanados moterų taip pat išėjo kovoti už savo kraštą. Tuomet Amerikos valdžia nustatė, kad moterys turi gauti tuos pačius atlyginimus, kaip vyrai.

Daugelis darbininkų unijų priėmė šį įstatymą be didesnių pasipriešinimų ir dis-

kusijų. Tačiau, pasibaigus I-jam ir II-jam pasauliniam karui, moterims tiek daug darbų nebeliko, nes darbai buvo pirmoje vietoje skiriami vyrams. Moterys vėl grįžo į savo namus.

Moterų kova dėl lygių teisių daugiau pradėjo pasireikšti nuo 1960 metų. Nesuprantama, kodėl moterys iš viso turi kovoti už tai, kas yra iš tikrųjų joms priklausoma? Aš manau, kad didžiausia moterų lygių teisių kliūtis yra vyrai. Daugelis vyrų tiki, kad moterų vieta yra namuose. Joms nereikia aukštesnio išsilavinimo arba darbo už namų sienų. Vyrai yra labai pavydūs, kai moterims pasiseka gauti geresnius, o gal net geriau apmokamus darbus. Atrodo, kad jie turėtų būti patenkinti, jeigu moteris gali gerai savo darbą atlikti ir net būti geru pavyzdžiu kitiems darbininkams. Statistikų duomenys rodo, kad moterys yra pareiginės ir darbštesnės už vyrus. Jos taip pat turi daugiau kantrybės ir todėl kruopščiau atlieka užduotus darbus. Vyrai jaučia, kad yra "pralaimėję", jeigu moteris koku nors būdu juos pralenkia.

Turime sutikti, kad yra darbų, kurių

Tėvynėje

Paruošė GEDIMINAS VAKARIS

KUNIGO STAKENO UŽPUOLIMAS

Patikimi šaltiniai praneša, kad rugpjūčio 22 naktį pas Krokialaukio kleboną kun. Vaclovą Stakėną atvyko dvi moterys, kurios prašė greitai su jomis taksiu važiuoti pas ligonę. Nors klebonas ką tik buvo aplankęs tą ligonę, bet jos įrodinėjo, kad ji turinti dar ką pasakyti. Klebono seseriai, jo šeimininkei, protestuojant, vis dėlto kle-

moterys negalėtų atlikti, nes yra fiziškai per silpnos, tačiau jos turėtų dirbti darbus, kuriuos pajėgia atlikti. Jeigu moterys ir neturi tokių stiprių muskulų, kaip vyrai, jų protai veikia taip pat gerai. Daugelis moterų dabar baigia aukštuosius mokslus ir yra visiškai pasiruošusios atlikti savo pasirinktų profesijų reikalavimus lygiagrečiai su panašiai išsilavinusiais vyrais. Tačiau moteris turi nepalikti ir savo šeimos židinio nuošaliai, nes tik ji viena yra šeimos gerovės puoselėtoja — motina.

Mano nuomone, moterys turėtų turėti tas pačias teises, kaip vyrai. Kai Dievas sukūrė šį pasaulį, jis taip pat sukūrė vyrą ir moterį. Moterys tuo pačiu nėra kokia "žemesnioji" žmonijos klasė. Vyrai, darniai dirbdami su moterimis, išlaikytų stiprias šeimas, bendruomenę ir tuo pačiu gerintų Visagalio sukurtą pasaulį. Iš tikrųjų nėra nei "vyriškų", nei "moteriškų" darbų, nežiūrint, ką per šimtmečius buvo įtikėję pasaulio vyrai. Moterys tai visuomet žinojo, tik anksčiau nedrįso kovoti už savo teises.

bonas išvyko, sakydamas, kad čia jo pareiga.

Pakeliui taksis sustojo ir įlipo du vyrai. Kiek pavažiavus, taksis miške sustojo. Vyrai ištraukė kunigą iš automobilio, surišo rankas ir kojas guminėm virvėm, burną užkimšo kojine ir jį tempė tolyn į balą. Gerokai pavilkus, takso vairuotojas pasakė "gana", ir taip paliko kunigą neįtemptą į balą. Paskui visi skubiai nuvažiavo.

Kunigas, likęs vienas, bandė gelbėtis. Trynė surištas rankas ir kojas į medį. Kiek atsipalaidavęs, nušliaužė iki kelio. Šaukėsi pagalbos, bet mašinos pravažiuodavo ir nestodavo. Po kiek laiko vienos parapietės sūnus, važiuodamas su ja motociklu, pastebėjęs kunigą, sustojo. Jie paėmė jį ir nuvežė į miliciją, bet milicija nedėjo didelių pastangų surasti kaltininkus.

Kun. Vaclovas Stakėnas yra 51 m. amžiaus, buvęs stiprios sveikatos, tarnavęs kariuomenėje. Prieš paskiriant klebonu į Krokialaukį, jis vikaravo Garliavoje, kur sėkmingai dirbo su jaunimu. 1980 m. įstojo į Tikinčiųjų teisėms ginti katalikų komitetą. Kunigų areštams bei valdžios grasinimams ir likusiųjų narių tardymams padidėjus, galimybės komiteto veiklai pablogėjo. Komitetas nuėjo į pogrindį.

Kun. V. Stakėnas, kiek po šio užpuolimo atsigavęs, išvyko savaitei į Šiluvą padėkoti Dievui ir Marijai, kad išliko gyvas.

M. K. ČIURLIONIO GIMIMO 110-TOSIOS METINĖS

Vilniuje, Meno darbuotojų rūmuose, įvyko vakaras, skirtas M.K. Čiurlionio gimimo 110-osioms metinėms. Minėjimui vadovavo Valstybinės konservatorijos profesorius, muzikologas V. Landsbergis. Jis nušvietė šio menininko reikšmę mūsų kultūrai, jo atminimo įamžinimą bei jo kūrybos populiarinimo ir tyrinėjimo klausimus. Apie Čiurlionio kūrybos puoselėjimą kalbėjo Valstybinės konservatorijos rektorius V. Laurušas. Buvo ir daugiau kalbėtojų.

M.K. Čiurlionio dešimt fortepijoninių kūrinių paskambino M.K. Čiurlionio pianistų konkurso laureatė B. Vainiūnaitė. Minėjime dalyvavo Valstybinis M.K. Čiurlio-

nio kvartetas, Valstybinės konservatorijos choras ir Kauno dramos teatro aktorė R. Staliliūnaitė, kuri paskaitė keletą puslapių iš M.K. Čiurlionio grožinės literatūros palikimo. Rūmuose buvo paroda leidinių apie M.K. Čiurlionį, kurie pasirodė po 1975 m.

Minėjime dalyvavo M.K. Čiurlionio sesuo muzikologė, prof. Jadvyga Čiurlionytė ir kiti giminės. ("Literatūra ir menas")

KAUNO VALSTYBINIS M.K. ČIURLIONIO DAILĖS MUZIEJUS

M.K. Čiurlionio dailės muziejuje surinkta lietuvių liaudies meno ir vaizduojamosios dailės kūrinių — 222 tūkstančiai vienetų. Muziejus įkurtas 1925 m. gruodžio 13 d. Tarpe lankytojų buvo išgalėjusi mintis, kad muziejų aplankyti niekuomet nebus per vėlu, nes jis įkurtas nuolatiniam lankymui. Tokios minties vedini, ne vienas į muziejų taip ir nenueidavo. Taigi per pirmuosius penkerius muziejaus veiklos metus jį aplankė tik 19497 žmonės. Paskutiniu metu būna dienų, kada muziejuje apsilanko penki tūkstančiai, o per metus beveik milijonas dailės mėgėjų.

Muziejuje laikomi vertingiausi lietuvių liaudies meno kūriniai — skulptūros, medžio raižiniai, juostos, metalo dirbiniai. Muziejaus širdis — Mikalojaus Konstantino Čiurlionio paveikslai. Vieną kartą šiuos paveikslus aplankiusį it magnetas traukia sugrįžti. Šio skyriaus darbuotojai ieško dar neatrastų dailininko piešinių ir eskizų. Tiria jo gyvenimo aplinkybes, rengia M.K. Čiurlionio kūrinių parodas. M.K. Čiurlionio muziejus, kaip Tarptautinės muziejų organizacijos kolektyvinis narys, gauna daug pakvietimų surengti Čiurlionio dailės parodas užsienyje. Neseniai tokia paroda buvo Vakarų Berlyne. Gauti pakvietimai į tapybos ir muzikos sintezės parodas Miunchene, Venecijoje. Dažnas M.K. Čiurlionio darbų vežiojimas labai nepalankus paveikslams. Jie jautriai reaguoja į menkiausius temperatūros svyravimus bei sukrėtimus, todėl kelionės labai ribojamos.

Muziejuje sukaupta ir XX amžiaus lietuvių tapybos meistrų kūrybos rinkiniai. Beveik nuolat parodos vyksta mūsų tapy-

bos mokyklos pradininkų A. Varno, J. Šileikos, J. Vienožinskio, A. Galdiko, A. Samuolio, A. Gudaičio, V. Vizgirdos ir kt.

Paveikslų galerijoje rodomi ir Vakarų Europos senosios dailės rinkiniai. Vienintelis Pabaltijyje P. Rubenso paveikslas "Nukryžiuotasis", jo mokinių etiudas Lilio altoriaus paveikslui "Nuėmimas nuo kryžiaus", L. Bramerio "Piemenėlių pasveikinimas", Ch. Riberos "Diogenas su žibintu" bei "Gailestingasis samarietis", A. Manjasko "Peizažas su skalbėjomis", venecijiečio F. Fontebaso etiudai istorinėmis temomis, A. van Deiko drobė "Dailininkų gildijos pasiuntinys", F. Rustičio "Koncertas" — vienas iš dviejų šio žymaus dailininko kūrinių šiame muziejuje.

Užsienio tapybos darbų rinkiniai vis papildomi naujais kūriniais. Neseniai muziejus gavo vienuolika Kaune gimusio amerikiečio dailininko A.D. Belmonto paveikslų. Kūrinius po A.D. Belmonto mirties muziejui padovanojo jo žmona.

Šių metų pradžioje paveikslų galerijoje buvo prancūzų tapybos paroda. Parodoje buvo XVII amžiaus prancūzų tapytojo Valanteno paveikslas "Keturi evangelistai". Šis paveikslas saugomas Kretingos krašto tyros muziejuje.

Vitražo ir skulptūros galerijoje yra geriausi lietuvių dailininkų darbai. Muziejus kasmet įsigyja daug naujų vertingų liaudies meno kūrinių. Iš gyventojų superkami seni baldai, paveikslai, tekstilės gaminiai. Daugėjant meno kūriniams, muziejuje darosi ankšta. Šalia Vitražo ir skulptūros galerijos, iškilo nauji Paveikslų galerijos rūmai. Juose bus šešiolika parodų salių. ("Tiesa")

DAR APIE ARKLIUS IR ŽIRGUS

Žirgo, arklio ištikimybė raiteliui, šeiminkui pasireiškėdavo ir kasdieniniuose darbuose, ir kovų laukuose. Lietuviai apie arklio ir žmogaus draugystę turi daug pasakojimų. Simonas Daukantas rašė, jog lietuviui kariui žirgas buvo artimiausiu draugu jo laimės ir nelaimės, nes jis kareivį nešė ir kartu su juo mirė karo lauke. Lietuviškų žemaičių veislės arklių tyrinėtojas J. Mora-

čevskis rašo, kad lietuvių kavalerija su savo žemaitukais Žalgirio mūšyje buvo ne tik žvalgybos ausys ir akys visai daugiatautei kariuomenei, bet ir įvairydavo baimės ordino kariams. Atviroje kovoje žemaitukai nugalėdavo didžiulį, geležimis apkaustytą riterių arklį.

Isiveržus į tėvų žemę priešui, arklys tapdavo kovos žirgu. Arklį, kuriuo vykdavo į karužę ar pas mergelę jodavo, liaudyje buvo įprasta vadinti žirgu. Visais metų laikais arklys atlikdavo įvairius ūkio darbus. Darbinį arklį, purenantį dirvoną ar kitus sunkius darbus dirbantį, ilgokai vadino ašvienu, kumelę — ašva. Yra prielaida, kad "arklys" kilęs iš žodžio "arti". Savo talkininkams darbe — ašvienui ir ašvai — lietuvis jautė didelę pagarbą ir artimumą. Po sunkiausių dienos darbų pavargę ir nusikamavę arkliai likdavo ramūs, paslaugūs, žavintys savo geromis didelėmis akimis.

Pradėdami ūkio darbus ar baigę juos, žmonės stengdavosi savo geradariui atsidėkoti, pagerbti jį. Prof. dr. Pranė Dundulienė rašo, jog apie Joniškį pirmąjį arimą pradėdavo kumelė. Tada esą žemė būsianti derlingesnė. Arklį pavaišindavo pirmo derliaus apeigine duona. Vežant pirmąjį rugių vežimą, duodavę arkliui pauostyti pabaigtuvių vainiką. Šeiminkas sakydavęs, jog norint, kad rugiai būtų tokie gražūs, kaip arklys, kuris juos uostė, baigus vežti mėšlą, arklius reikia apkaišyti šakelėmis ir žolynais. Panevėžio apylinkėse arkliui duodavo pauostyti kūdikį, pirmą sykį iš trobos išnešamą laukan, tikėdamiesi tuo jį apsaugoti nuo peršalimo. Kad lietuviai brangino savo arklius, visai stengėsi jiems pagelbėti, liudija tokie pavyzdžiai. Traukiant arkliui į kalną sunkų vežimą, ūkininkas išlipdavo ir pagelbėdavo arkliui, pastumdamas vežimą. Lietuvis ūkininkas stengdavosi arklį gerai pašerti, pakaustyti ir švariai užlaikyti. Arklio amžius siekia 30-35 metus.

Be žemės ūkio darbų arklius naudoja susisiekimui — įvairioms kelionėms, kuriose arkliai nepakeičiami. Nuo seniausių laikų Vilniuje, kaip ir kituose dideliuose miestuose, keleivius aptarnaudavo vežikai

nuosavais arkliais. 1893 m. Vilniuje pradėjo veikti arklinis tramvajus, tada dar vadintas "konke". Konkė — tai buvo didelis iš lentų sukaltas vagonas, kurį geležiniais bėgiais miesto gatvėmis traukė arkliai. 1926 m. Vilniuje pradėjo keleivius vežioti autobusai. ("Tiesa")

PALANGOJE VASAROTOJAMS PATINKA ŽIRGAI

Prieš trejus metus Palangos gatvėse, kuriose net automobiliams važiuoti draudžiama, pradėjo riedėti puošnios kariatos, traukiamos arklų. Traukia jas žirgelis, iškėlęs galvą, kuriam čia didžiausia pagarba. Palangoje poilsiautojus aptarnauja 30 arklų ir 8 poniai. Iš viso turima 7 kariatos. Kas nori, gali net pajodinėti. Turintieji joti įgūdžių, joja ant žirgo, pradedantieji — ant ponio. ("Tiesa")

ZIRKLĖS

"Esi gyvenime laimingas, jeigu turi žirkles. Gyvenime žirklių reikia visokių: popieriui, kartonui, skardai ir net nagams kirpti. Parduotuvių lentynose retai jų pamatysi. Taip ir vargstam — kur reikia žirklių, naudojam peilį. Stačiai norisi paklausti: kaip jūs išsiverčiate be žirklių? Gerai, jei jas paliko močiutė. Ką daryti dailininkui, architektui, pagaliau eiliniam piliečiui, kuriam įvairiems darbams reikalingos trumpos, ilgos, kreivos, storos, plonos, profiliuotos ir dar keliolikos tipų žirkles! Visa tai gali atrodyti labai juokinga, bet be žirklių nepadarysi maketo, neįrėminsi grafikos darbo ar akvarelės. Nesukursi naujos mados rūbų..." ("Literatūra ir menas")

DAUG ŠNEKAMA, O MAŽAI DAROMA

Daugelis sodų šį rudenį Lietuvoje labai gražūs ir vaisingi. Obelių šakos linko prie žemės nuo vaisių svorio. Vėliau skanūs ir gražūs obuoliai gulėjo krūvomis po medžiais. Kolūkiečiai šeria jais gyvulius, nes niekas jų neperka. Parduotų juos, kad ir po penkias kapeikas kilogramą. Tuo tarpu parduotuvėse obuolių ne visada galima nusipirkti. Jeigu būna, labai nepatraukliai atrodo. Pavasarį Lietuvos paruošų organizacijų vadovai ragino kolūkiečius prižiūrėti

sodus ir išauginti ko didesnį vaisių kiekį. Kolūkiečiai stropiai vykdė patikėtas pareigas, bet kur dingę paruošų organizacijų vadovai, kurie turėtų pasirūpinti derliumi! (“Tiesa”)

VILNIUS—PASAULINĖS BALTISTIKOS CENTRAS

Algirdas Sabaliauskas, filologijos mokslų daktaras, “Tiesoje” rašo, kad spalio 9 d. Vilniuje prasidėjo tarptautinė baltistų konferencija. Jos organizatoriai — Vilniaus valstybinis V. Kapsuko universitetas ir Mokslų akademijos slavistikos ir baltistikos institutas.

Pirmieji baltų kalbų tyrinėtojai daugiausia buvo kitataučiai. Tačiau pamažu savo gimtosiomis kalbomis pradėjo domėtis ir lietuvių bei latvių mokslininkai. Turtum savotiškos baltistikos viršukalnės iškiolo mūsieškis Kazimieras Būga ir latvis Janis Endzelynas. Ypatingai baltų kalbomis domėjosi šios naujos kalbotyros srities kūrėjai — vokietis Francas Bopas ir danas Rasmusas Kristianas Raskas. Baltų kalbos, ypač lietuvių kalba, mokslo pasaulyje labai išpopuliarėjo, kai vokiečių kalbininkas Augustas Šleicheris 1856 m. Prahoje išleido pirmąją mokslinę lietuvių kalbos gramatiką. Ši gramatika lietuvių kalbai atvėrė daugelio Europos universitetų duris.

Vilniaus universitete yra įsteigta speciali baltų filologijos katedra. Čia leidžiamas prieš 20 metų įkurtas žurnalas “Baltistika”, kuriame savo tyrinėjimus skelbia ne tik Lietuvos, bet ir užsienio šalių kalbininkai.

1964 m. Vilniuje įvyko pirmoji baltistų konferencija, kurioje, be Lietuvos kalbininkų, dalyvavo svečiai iš Rygos, Maskvos ir Kijevo. Šioje konferencijoje buvo perskaityta 11 pranešimų. 1970 m. taip pat Vilniuje įvyko antroji baltistų konferencija, kurioje, be Lietuvos kalbininkų, dalyvavo ir keturių užsienio šalių kalbininkai. Šioje konferencijoje buvo pateikti 28 pranešimai. 1975 m. Vilniuje įvykusioje III-čioje konferencijoje pateikti 64 pranešimai, ir joje dalyvavo 18 užsienio kalbininkų. 1980 m. baltistų konferencija įvyko Rygoje. Šioje konferencijoje pateiktas 101 pranešimas. Be

lietuvių ir latvių, joje dalyvavo Lenkijos, Vokietijos demokratinės respublikos, Jugoslavijos, Italijos, Norvegijos, Švedijos, Vokietijos federatyvinės respublikos, Jungtinių Amerikos Valstijų, Australijos ir Tarybų sąjungos mokslininkai.

Šiais metais Vilniuje įvykusi konferencija visais atžvilgiais buvo rekordinė. Pranešimų skaičius joje gerokai viršijo pusantro šimto. Joje dalyvavo 14-kos šalių mokslininkai.

TRYS “PASAULINĖS LITERATŪROS BIBLIOTEKOS” SERIJOS

“Tiesoje” rašoma, kad “Vagos” leidykla turi planus išleisti žymiausius pasaulio literatūros kūrinius, kurie sudarys vientisą 120 tomų biblioteką.

“Pasaulinės literatūros biblioteką” sudarys trys serijos. I pirmąją įeis ryškiausi grožiniai kūriniai nuo antikos laikų iki XIX amžiaus (33 tomai), į antrąją — XIX amžiaus literatūros pavyzdžiai (40 tomų), į trečią — XX amžiaus literatūra (47 tomai). Kiekviename tome bus įvadinis straipsnis ir pastabos. Numatyta, kad visas serijas apipavidalins dailininkas A. Každailis.

Visa “Pasaulinės literatūros biblioteka” tikimasi išleisti per dešimt metų. Pirmieji 12 tomų skaitytojams bus pateikta jau 1986 metais. Tai bus “Antikinis romanas ir pasakėčia” (Longas, Dafnis ir Chloje, Apulejus, Aukso asilas, Petronijus, Satyrikonas, Ezopas, Fedras), F. Dostojevskio “Broliai Karamazovai” — I ir II tomai, XX a. užsienio drama (L. Pirandelas, B. Brechtas, J. O’Nilas, Z.P. Sartras, Z. Kokto, T. Viljamsas, Dz. M. Singas), “XX a. kinų ir japonų proza”, “Kelavala”, M. Lermontovo “Poezija, Proza, Drama”, Dž. Londono “Martynas Idenas” bei O’Henrio novelės, V. Majakovskio “Eilėraščiai, Poemos, Pjesės”, H. Melvilio “Mobis Dikas, arba baltasis banginis”, F. Rable “Gargantua ir Pantagruelis” ir V. Šekspyro “Dramos. Sonetai”.

F. Dostojevskio romanas ir V. Šekspyro kūriniai — jau spaustuvėje. “Pasaulinės literatūros bibliotekos” tomai bus leidžiami

Kalba

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

KELETAS ŽODŽIŲ DĖL "KALBOS" SKYRIAUS

Kalbos skyrius yra įvestas nuo 1970 m. pradžios. Tuometinis jo vardas buvo "Gim-tasis žodis". Vėliau, kai visus skyrius nutarėme vadinti vienu žodžiu, jo pavadinimas buvo "Kalba". Šiuo vardu jis eina ir iki šiolei.

Įvesdami šį skyrių, tarp kitko rašėme: "Prieš atiduodant šio skyriaus medžiagą spaustuvei, visuomet ją peržiūrės žinomas kalbininkas prof. Petras Jonikas, tad mūsų straipsniais, teigimais ir patarimais visi galės visiškai pasitikėti. Prof. P. Jonikui už šią paslaugą esame nuoširdžiai dėkingi".

Iš pradžių buvo žymima, kad šį skyrių tvarko Juozas Vaišnys, S.J., bet nuo 1971 m. buvo pridėta, kad patarėjas yra prof. Petras Jonikas. Dabar, kai išėjo knyga "Praktinė lietuvių kalbos vartoseną", kurioje yra sutelkta beveik viskas, kas iki šiol buvo spausdinta "Kalbos" skyriuje, šio skyriaus pobūdis, kaip jau esame minėję šių metų rugsėjo mėn. numeryje, turbūt pasikeis. Rašysime jau gal šiek tiek skirtingais kalbos klausimais, kartais perspausdindami

90 tūkstančių egzempliorių tiražu. Jus foto rinkimu rinks Kauno K. Požėlos, o spausdins Vilniaus M. Sumausko spaustuvės. Prenumerata pradėta spalio pirmą ir numatoma užbaigti gruodžio pirmą dieną.

Nuo šių metų balandžio "Vagoje" įsteigta speciali "Pasaulinės literatūros bibliotekos" redakcija, kuriai vadovauja D. Lenkauskienė.

vieną kitą straipsnį kalbos klausimais iš Lietuvoje išeinančios spaudos. Žinoma, už tuos straipsnius bus atsakingi patys jų autoriai. Tad nutarėme prof. P. Joniko daugiau nebevarginti, nes ir taip jau per 15 metų jis turėdavo kiekvieną mėnesį perskaityti paruoštą medžiagą, kad galėtų duoti savo "nihil obstat". Labai gerai žinome, kad profesorius yra labai užsiėmęs įvairiais darbais. Štai kaip jis pats prieš keletą savaitių yra rašęs: "Aš sunkiai besusigraibstau laiko A. Salio raštų ruošimui spaudai ir savo lietuvių kalbos istorijos galutiniam suredagavimui bei kitiems pažadėtiems darbams". Tad prof. P. Jonikui už iki šiol parodytą nuoširdumą esame labai dėkingi. Žinoma, ir ateityje į jį kreipsimės, jei iškils koks nors neaiškumas kalbos klausimais, o jis, be abejo, neatsisakys patarti ir padėti.

~~~~~
Kaip pereitame numeryje žadėjome, čia pateikiame Lietuvių kalbos komisijos išleistas taisykles apie kitų kalbų asmenvardžių ir vietovardžių rašymą. Lietuvoje, žinoma, šių taisyklių bus laikomasi, bet čia, išeivijoje, ne visi norės jas priimti. Svetimų vardų rašymas yra didelė ir paini problema. Greičiausiai ir minėtoji komisija Lietuvoje nemano šią problemą tobulai išsprendusi. Vis dėlto spaudoje reikėtų stengtis pasiekti kiek galima daugiau vienodumo.

LIETUVIŲ KALBOS KOMISIJOS NUTARIMAS

Lietuvių kalbos komisija, apsvarsčiusi kitų kalbų asmenvardžių ir vietovardžių galūnių rašymą, nustato šias taisykles:

1. Asmenvardžiams ir vietovardžiams, kurie baigiasi priebalsiu, išskyrus 2-ojoje—4-ojoje taisyklėse nurodyto tipo atvejus, pridedamos galūnės *-as*, *-is*, *-(i)us* ir jie linksniuojami kaip atitinkami lietuviški daiktavardžiai, pvz.:

a) su galūne *-as*: *Brugmanas* (Brugmann), *Talinas* (Tallinn), *Mopasanas* (Maupassant), *Bodleras* (Baudelaire), *Volteras* (Voltaire);

b) su galūne *-is*: *Šileris* (Schiller), *Lelevelis* (Lelewel), *Grenoblis* (Grenoble), *Klodelis* (Cludel), *Čerčilis* (Churchill);

c) su galūne *-(i)us*: *Karlovičius* (Karłowicz), *Hemingvėjus* (Hemingway).

Galūnė *-as* paprastai pridedama ir tiems originalo kalboje nelinksniuojamiems tikriniais vardams, kurie baigiasi priebalsiu *-s*: *Teksasas* (Texas), *Arkanzasas* (Arkansas), *Dalastas* (Dallas), *Okasas* (Okas); *Lopesas* (Lopez), *Gomesas* (Gomez), *Velaskesas* (Velazquez); *Morisas* (Morris), *Sikeirosas* (Siqueiros), *Lagosas* (Lagos); *Dos Pasosas* (Dos Passos); *Lodusas* (Loodus), *Maltusas* (Malthus), *Dreifusas* (Dreyfus), *Larusas* (Larousse); *Votkinsas* (Watkins), *Fringsas* (Frings), išskyrus tradicines išimtis, pvz.: *Hondūras*, *Buenos Airės*, *Los Andželas*.

Prie moterų pavardžių, kurios baigiasi priebalsiu, galūnės nededamos: *Smit* (Smith), *Fišer* (Fischer), *Gomes* (Gomez).

2. Graikiškų asmenvardžių ir vietovardžių galūnės *-on-*, *-os*, *-us*, *-es* ir lotyniškų *-us*, *-um* keičiamos į *-as*:

a) *Sigėjas* (Sigeion), *Eschilas* (Aischylos), *Heziodas* (Hesiodos), *Korintas* (Korinthos); *Odisėjas* (Odysseus), *Edipas* (Oidipus); *Hipokratas* (Hippokrates), *Archimedas* (Archimedes);

b) *Augustas* (Augustus), *Brutas* (Brutus), *Markas* (Marcus); *Saguntas* (Saguntum).

Tačiau graikiškų vardų galūnė *-es* po *l* keičiama *-is*, pvz.: *Sofoklis* (Sophokles), *Heraklis* (Herakles), *Aristotelis* (Aristoteles), o po *i* einančios lotyniškų vardų galūnės *-us*, *-um* rašomos *-jus*: *Julijus* (Julius), *Vergilijus* (Vergilius), *Kapitolijus* (Capitolium). Taip pat rašomos ir iš lotynų ar graikų kalbų (ar per jas į kitas kalbas atėjusių) arba lotynizuotų asmenvardžių ir vietovardžių formos, turinčios galę *-as*, *-is*, *-(i)us*, pvz.: *Lukas* (Lucas), *Memfis* (Memphis), *Mineapolis* (Mineapolis), *Amadėjus* (Amadeus), o pagal analogiją su jomis ir daugelio kitų vyriškų vardų galūnės, pvz.: *Nikolas* (Nicolas), *Fransis* (Francis), *Persis* (Persis).

3. Graikiškiems ir lotyniškiems priebal-

sinio kamieno vardams galūnės pridedamos prie kilmininko kamieno:

a) *Ksenofontas* (Xenophon, Xenophontos), *Platonas* (Plato, Platonis), *Tespidas* (Thespis, Thespidos), *Ciceronas* (Cicero, Ciceronis) *Katonas* (Cato, Catonis);

b) *Artemidė* (Arthemis, Arthemidos), *Paladė* (Pallas, Pallados), *Venera* (Venus, Veneris).

Naujosios graikų kalbos galūnė *-is* nekeičiama: *Teodorakis* (Theodorakis), *Hadzidakis* (Hadzidakis).

4. Latvių kalbos asmenvardžių ir vietovardžių galūnė *-s* po priebalsio paprastai keičiama į *-as*: *Endzelynas* (Endzelins), *Uozuolas* (*Ozols*), *Vanagas* (Vanags), o atskirais atvejais ir į *-is*: *Sudrabkalnis* (Sudrabkalns), *Akurateris* (Akuraters), *Jekabpilis* (Jekabpils). Pavardžių priesaga *-inš* keičiama į *-inis*: *Berzinis* (Berzinš), *Krūminis* (Krūminš).

5. Daugiskaitinių vardų galūnės paprastai keičiamos atitinkamomis lietuvių kalbos daugiskaitos galūnėmis, pvz.: *Sardai* (Sardes), *Rijzėmis* (Rijzemes), *Cėsis* (Česis), *Pliavinios* (Plavinas).

6. Prie asmenvardžių ir vietovardžių, turinčių nekirčiuotą *-i*, pridedama *-s*, o nekirčiuotas *-y* keičiamas galūne *-is*:

a) *Kraševskis* (Kraszewski), *Niemis* (Niemi), *Pučinis* (Puccini), *Toljatis* (Togliatti), *Verdis* (Verdi), *Gobis* (Gobi), *Helsinkis* (Helsinki), *Tbilisis* (Tbilisi);

b) *Chomskis* (Chomsky), *Henris* (Henry), *Jakobis* (Jacoby), *Kiparskis* (Kiparsky).

Prie moterų vardų bei pavardžių galūnės nepridedamos: *Ibaruri* (Ibaruri), *Meri* (Mary).

7. Asmenvardžių ir vietovardžių nekirčiuota galūnė *-e* keičiama į *-ė*: *Afroditė* (Aphrodite), *Feličė* (Felice), *Brontė* (Bronte), *Rudytė* (Rudite), *Halė* (Halle), *Zeikė* (Seike).

Pastaba: Jei nekirčiuota galūne *-i(y)*, *-e(-ae)* baigiasi daugiskaitinė vietovardžio forma, tuomet pridedama atitinkama lietuviška daugiskaitos galūnė, pvz.: *Kemeriai*

(Kemeris), *Tatrai* (Tatry), *Katoviciai* (Katowice), *Sirakūzai* (Siracusae).

8. Asmenvardžių ir vietovardžių, kurie baigiasi nekirčiuotais *-a*, *-ia* (*-ya*, *-ija*), galūnė nekeičiama ir jie linksnuojami kaip atitinkami lietuviški daiktavardžiai: *Aiva* (Aiva), *Berta* (Bertha), *Halina* (Halina), *Kurtowska* (Kurtowska), *Apolonija* (Apollonia), *Ifigenija* (Iphigenia); *Barselona* (Barcelona), *Nikaragva* (Nicaragua), *Ryga* (Riga), *Toskana* (Toscana), *Balija* (Balya), *Italija* (Italia), *Venecija* (Venezia).

9. Prie asmenvardžių ir vietovardžių, kurie baigiasi kirčiuotais balsiais (išskyrus graikų ir sen. indų k.), galūnės nededamos ir jie nelinksnuojami, pvz.: *Bordo* (Bordeaux), *Hugo* (Hugo), *Anžu* (Anjou), *Kamiu* (Camus); *Dega* (Degas), *Ferma* (Fermat); *Beranžė* (Beranger), *Bizė* (Bizet), *Kalė* (Calais), *Mejė* (Meillet), *Bali* (Bally), *Debiusi* (Debussy), *Kiuri* (Curie), *Šabli* (Chablis), *Albi* (Albi). Taip pat nelinksnuojami ir negauna galūnių vardai, kuri baigiasi nekirčiuotu *-u*, pvz.: *Antonesku* (Antonescu), *Mobutu* (Mobutu), *Tartu* (Tartu), *Turku* (Turku), arba dviejų balsių sandūra, pvz.: *Goa* (Goa), *Samoa* (Samoa), *Borneo* (Borneo), *Romeo* (Romeo), *Bilbao* (Bilbao).

10. Nekerčiuota galūnė *-o* verčiama lietuviška galūne *-as*: *Brunas* (Bruno), *Milanas* (Milano), *Turinas* (Turino), išskyrus kai kuriuos slaviškus vardus, pvz.: *Moniuška* (Moniuszko), *Mateika* (Matejko).

(Redakcijos pastaba. Čia jau yra įvelta aiški klaida, rašant *Turino*; itališkai to miesto vardas yra *Torino*. Tad, imant jo vardą tiesiog iš italų kalbos, o ne per kitas kalbas, turėtume rašyti *Torinas*.)

11. Jeigu asmenvardis arba vietovardis susideda iš kelių žodžių, atitinkama lietuviška galūnė paprastai dedama prie paskutinio žodžio: *Bret Hartas* (Bret Hart), *Alfaro Sikeirosas* (Alfaro Siqueiros), *Sen Simonas* (Saint-Simon); *Klermon Feranas* (Clermont-Ferrand), *Karlovy Varai* (Karlovy Vary), *Rio de Žaneiras* (Rio de Janeiro). Tik kai kurių dvizodžių asmenvardžių

galūnės iš tradicijos dedamos yrie abiejų žodžių: *Boduenas de Kurtenė* (Baudouin de Courtenay).

12. Rašant asmenvardžius ir vietovardžius originalo rašyba, prieš lietuvišką galūnę gali būti dedamas apostrofas (pvz.: *Beaufort'as*, *Larousse'as*, *Maupassant'as*, *Rudel'is*).

Originalo rašyba pateiktos asmenvardžių formos, pavartotos skliausteliuose arba nerišliame tekste (pvz.: bibliografijoje, reklamoje ar informacijoje), rašomos be lietuviškų galūnių.

TRUMPAI IŠ VISUR

■ Izraelyje yra 2,3% krikščionių, 13,5% musulmonų ir 82,5% Mozės tikybos. Iš viso Izraelyje yra 4.255.000 gyventojų.

■ Popiežių Joną Paulių II aplankė apie dešimt JAV liuteronų Bažnyčios vyskupų, keliaujančių po Europos krštus. Jie norėjo atsilankymu pas popiežių plėsti ekumeninį dialogą. Popiežius pareiškė, kad tokie ekumeniniai atsilankymai visada sukelia džiaugsmo, vilties ir dėkingumo jausmus.

■ Maskvoje susikūrė rusų stačiatikių jaunimo sąjunga. Yra stebinančių atsivertimų. Vatikano radijas paskelbė, jog buvęs Sovietų premjeras (1953-1955 m.), Stalino įpėdinis Georgi Malenkovas, 82 m., įsijungė į tikinčiųjų eiles.

■ Sovietų Sąjungoje kovai prieš religinį atsinaujinimą paskirtas Konstantinas Karčevas, buvęs Sovietų ambasadorius Gijanoje.

■ Baltų laisvės lyga, veikianti JAV-se, įsteigė rezistencijos žymenį leidiniui, kolektyvui ar asmeniui, labiausiai nusipelnusiam rezistencinėje kovoje prieš Sovietų imperializmą. Direktorių taryba nutarė pirmąjį, 1985 m., žymenį paskirti Liet. Kat. Bažnyčios kronikai.

■ Prez. Reaganas, sveikindamas Amerikos Baltų laisvės lygos žymens įteikimo dalyvius, savo rašte pažymėjo: "Ypatingai aš noriu pasveikinti Lietuvos katalikų Bažnyčios kroniką, kaip išskirtinai nusipelnusią gauti Baltų laisvės lygos žymenį... Žmogaus Dievo ilgesys negali būti visam laikui užduktas. Tarp Lietuvos žmonių tebėra gyva šv. Kazimiero dvasia, dvasia drąsos ir tikėjimo... Aš esu giliai įsitikinęs, kad ta žėrinti dvasia, prasiveržianti iš kiekvieno jūsų KRONIKOS puslapio, galiausiai triumfuos virš tironijos tamsybių. Ta pati dvasia palaiko visų baltų viltis atgauti teisėtai jums priklausančią laisvę ir valstybinį statusą".

■ Prez. A. Stulginskio ir prel. M. Krupavičiaus 100 m. sukaktis nuo jų gimimo iškilmingai paminėta Čikagoje rugsėjo 15 d. Minėjimą suruošė Krikščionys demokratai. Paskaitą laikė prof. Br. Kaslas. Minėjime, šalia krikščionių demokratų, gausiai dalyvavo tautininkai, liaudininkai, socialistai ir kiti.

■ Įsteigta nuolatinė kasmetinė premija už religinį veikalą. Tam reikalui stambesnę sumą Liet. Religinei Šalpai paaukojo kun. J. Prunskis. Kasmetinė premija susidarys iš palūkanų. Mecenatas gavo vysk. P. Baltakio ir vysk. V. Brizgio pasirašytą raštą, kuriuo užtikrinama, kad tokia premija bus duodama.

■ Prof. St. Šalkauskio premija, kurią įsteigė ir tvarko ateitininkai, šiemet paskirta prof. V. Vardžiui už jo gausų rašymą apie Lietuvą ir Lietuvos katalikus anglų spaudoje.

■ Kard. Glemp, Lenkijos primas, rugsėjo mėnesį lankėsi JAV-se.

■ Kubos vyskupų delegacija, pakvietus JAV vyskupų konferencijos pirmininkui, lankėsi šiaurinėje Amerikoje, dalyvavo JAV episkopato atstovų suvažiavime, aplankė kai kurias vyskupijas, kur yra daugiau įsikūrusių kubiečių.

■ Vysk. Pauliaus Baltakio rūpesčiu, naujasis Šv. Kazimiero kolgijos rektorius kun. Algimantas Bartkus pakeltas į prelatus. Buvęs rektorius prel. Ladas Tulaba pakeltas į Šv. Petro bazilikos kanauninkus. Į prelatus pakeltas ir Melbourne lietuvių klebonas kun. Pranas Vaseris.

J. Pr.

“Laiškų lietuviams” konkursas

Skelbiame XXVII straipsnio konkursą suaugusiems ir jaunimui. Suaugusiems siūlome šias temas:

1. Mūsų visuomenės skaldymosi priežastys ir santykiai su Lietuva.
2. Atvirumas ir vienišumas šeimoje.
3. Mišrių šeimų problemos.
4. Krikščionio laikysena skirtingų rasių, tautų, tikybų ir partijų atžvilgiu.
5. Ar tylėjimas visuomet yra auksas; kada privalome kalbėti? .
6. Ko laukiame iš pamokslininkų?

Jaunimui (iki 30 m. amžiaus):

1. Dažnai jaunimas pasako: “Aš neinu į bažnyčią, nes iš mišrių nieko negaunu”. Ką tu atsakytum?
2. Dėl ko taip mažai jaunuolių renkasi dvasinį luomą?

3. Dėl ko jaunimas pradeda rūkyti, gerti, vartoti narkotikus?
4. Kokios savybės draugystę ugdo ir kokios žudo?
5. Ko mes laukiame iš auklėtojų?
6. Plusai ir minusai būti lietuviu svetimame krašte.

Čia yra nurodyta tik medžiaga, temą formuluoti gali pats autorius. Galima vartoti ir beletristinę formą. Straipsniai turi būti tinkami spausdinti “Laiškuose lietuviams”. Jie turi pasiekti redakciją iki 1986 m. vasario mėn. 16 dienos. Premijoms turime 850 dol., jas paskirstys laimėtojams savo nužiūra konkurso vertinimo komisija, kurią sudaro: Apolinaras Bagdonas, Petras Daugintis, S.J., Danutė Eidukienė, Rita Likanderytė ir Nijolė Užubalienė.

Premijos bus įteiktos “Laiškų lietuviams” mėtinėje šventėje 1986 m. balandžio mėn. 13 d. Jaunimo centre. Premijų mecenatai: a.a. Pranas Žilaitis (P. Lekutis yra jo įgaliotinis) — 500 dol., Jonas ir Bronė Veselkai — 150 dol., Stefanija Rudokienė — 100 dol., Ona Siliūnienė — 100 dol.

“Laiškų lietuviams” ekskursija

Ateinančiais metais birželio 13 — liepos 2 d. ruošiamo ekskursiją į Austriją, Vengriją ir Jugoslaviją. Vienoje (Austrija) — 4 naktys; iš Vienos Dunojaus upe plauksime į Budapeštą (Vengrija), kur būsime 3 naktis. Iš Budapešto autobusu važiuosime per visą Vengriją, pro didžiausią Europos Bala-tono ežerą į Jugoslaviją, kur praleisime daugiausia laiko. Zagrebe — 2 naktys, Plivice — 1 naktis, Splitė — 1 naktis, Dubrovnikė — 3 naktys, Sarajeve — 2 naktys, Belgrade — 2 naktys.

Iš Čikagos kainuos apie 2490 dol., iš Niujorko — apie 2367 dol. Čia įeina visos kelionės lėktuvu, laivu ir autobusu, pirmos klasės viešbučiai, numatytos ekskursijos, maistas ir kai kurios kitos mažesnės išlaidos. Kasdien gausime pusryčius ir vakarienę, o kelionėse ir pietus (lunch).

Prašome registruotis šiuo adresu: American Travel Service Bureau, 9727 S. Western Ave., Chicago, IL 60643. Tel. (312) 238-9f87.

1985 M. "LAIŠKŲ LIETUVIAMS" TURINYS

IVAIRŪS STRAIPSNIAI

TRISDEŠIMT PENKERI METAI — Redakcija	1
KAS CIESORIAUS—CIESORIUI, KAS DIEVO—DIEVUI — Chiara Lubich	3
LIETUVIŠKI ŠVENČIŲ PAPROČIAI — Danutė Bindokienė 6, 55, 85, 128, 158, 206, 264	
KODĖL TIKĖTI? — P. Daugintis, S.J.	8
TEOLOGINIAI MĄSTYMAI — Vytautas Bagdanavičius 12, 47, 95, 124, 155, 203, 224, 260, 297, 333, 368	
VASARIO 16-OJI — TAUTINIŲ REKOLEKCIJŲ DIENA — Vytautas Kasniūnas	37
MORALĖ NAUJOS SITUACIJOS KRYŽKELĖJE — Stasys Yla	42
KIEK KARTŲ PADARĖTE... — Chiara Lubich	50
JAV EKONOMINĖ POLITIKA — P. Daugintis, S.J.	51
GAVĖNIA — Vincas Kolyčius	73
TIKĖJIMO PRARADIMO PRIEŽASTYS — Bruno Markaitis, S.J. 76, 115, 151, 192, 220, 258	
TAMSUS ESI... H. S. Brown, O.M.Cap.	80
MEILĖ—TOBULUMO RYSYS — Chiara Lubich	86
ĮSPŪDŽIAI IŠ EKSKURSIJOS Į AUSTRALIJĄ — Ramunė Kubiliūtė	87
PALYGINIMAS APIE TALENTUS — A. Mauragis	94
KRISTAUS PERGALĖ IR KRIKŠČIONYBĖS ESMĖ — Jonas Kubilius, S.J.	109
KĄ PADAROME IŠ TAVĖS, VIEŠPATIE! — H.S. Braun, O.M.Cap.	119
ASMENIŠKAS BENDRAVIMAS SU KRISTUMI — P. Daugintis, S.J.	122
SUSIPAŽINKIME SU MARIJA — Juozas Vaišnora, M.I.C.	145
DUOK DIEVUI ŠANŠĄ — P. Daugintis, S.J.	160
JEI DIEVAS UŽ MUS, KAS PRIEŠ MUS? — Chiara Lubich	165
BIRŽELIO VĖJUI PUČIANT — Vytautas K. Butvila	181
VIENA ŠIRDIS IR VIENA SIELA — Chiara Lubich	185
MŪSŲ IŠEIVIJOS GYVENIMO SKERSINIS PJŪVIS — Ramunė Kubiliūtė	186
UŽGESEŠ TEBEŠVIEČIA — Jonas Kidykas, S.J.	195
"LAIŠKŲ LIETUVIAMS" 35-TOJI SUKAKTIS — Nijolė Užubalienė	217
BROLIŲ MEILĖ — Chiara Lubich	223
KITOJE EKVATORIAUS PUSĖJE — Henrikas Stasas	228, 267, 304
RUDENĖJANT — Marija Stankus-Saulaitė	253
DIEVO MEILĖ IR GAILESTINGUMAS — Chiara Lubich	255
MOKYKLOJE — Birutė Kožicienė	272
DARBAS—PALAIMA — Juozas Kriaučiūnas	289
PRIEKAIŠTAI IR ABEJONĖS — P. Daugintis, S.J.	294
DIEVO VAIKAI — Chiara Lubich	300
TIKINČIO ATEISTO MALDA — A. Zinovjev	301
BAŽNYČIOS PAŽIŪRA Į APSIREIŠKIMUS — Juozas Vaišnora, M.I.C.	302
LAIŠKAS LIETUVOS KUNIGUI — Kun. Jonas	308
ŠIEK TIEK APIE MORALĘ — A. Mauragis	311
KAS TU ESI, VIEŠPATIE? — F. Fertin	314
RUDENS NUOTAIKOS — Juozas Vaišnys, S.J.	325
AR EVOLIUCIJOS TEORIJA NEIGIA KŪRĖJĄ DIEVĄ? — P. Daugintis, S.J.	327
"JEI KAS TROKŠTA BŪTI PIRMAS" — Chiara Lubich	331
PRIGIMTIES REIKALAVIMAI IR ŽMOGAUS ELGSENA — P. Daugintis, S.J.	335

“NEBIJOM, NET JEI ŽEMĖ DREBĖTŲ” — Kun. Jonas	338
MEDITACIJOS — Aleksandras Kelmietis	343
KŪČIŲ IR KALĖDŲ MINTYS — Marija Stankus-Saulaitė	361
ŽMOGAUS EVOLIUCIJA IR KATALIKŲ MOKYMAS — P. Daugintis, S.J.	364
ŠVIESA IŠ VIDURAMŽIŲ — A. Mauragis	371
Dievui Viskas Įmanoma — Chiara Lubich	372
LIETUVIAI ROMEO IR JULIJOS MIESTE — Henrikas Stasas	374

MOKSLAS

Iš istorinių versmių — Paulius Rabikauskas, S.J.	57, 132, 166, 343

ŠEIMA

Ko vyrai laukia iš moterų, o moterys—iš vyrų — Vyras ir Moteris	16
Vėžys, širdis, meilė... — Vytautas Kasniūnas	23, 58
Ar mes tėvai kalti, kad vaikai geria? — Juozas Vaišnys, S.J.	98
Kapituliacija ar kova — Juozas Vaišnys, S.J.	134
Auklėjimo klausimai — Alg. Suomis	169
Kodėl šeimos skiriasi? — Gražina Kriaučiūnienė	235
Niekad negimusio kūdikio malda — N.N.	240
Komunikacija šeimoje — Romualdas Kriaučiūnas	274
Šeimų suirimo priežastys — Agnė Kižienė	275
Įtarinėjimai su pagrindu ar be pagrindo? — Juozas Vaišnys, S.J.	347
Pavyzdžio įtaka vaikui — Ramunė Kubiliūtė	382

JAUNIMAS

Į ką kreipti dėmesį, renkantis profesiją ar pašaukimą — Gailė Radvenytė ir Dalia Venckutė	26
Mergaitėms neapsimoka siekti profesijų? — Lina Didžbalytė	27
Ką man močiutė sakė... — A lė G.	61
Kuo skiriasi berniukas nuo mergaitės — Juozas Vaišnys, S.J.	99
Jaunuoliai ir jų tėvai — Anketa	172
Kodėl jaunimas nutolsta nuo religijos — Paulius Bindokas	208
Kodėl kyla nesusipratimai tarp tėvų ir vaikų — Ramona Steponavičiūtė	240
Vaikų nesutarimai su tėvais — Rima Polikaitytė	278
Mano ypatingas draugas — Dalia Venckutė	279
Dėl ko jaunimas nutolsta nuo religijos — Zita Prakapaitė	312
Moterų kova už lygias teises — Dalia Paškutė	314
Iš kur kyla vaikų nesusipratimai su tėvais? — Aleksandra Gražytė	348
Dėl ko jaunimas nutolsta nuo religijos? — Milda Palubinskaitė	350
Kodėl jaunimas nutolsta nuo religijos — Inga Nelsaitė	383
Moterų kova už lygias teises — Vida Brazaitytė	385

KNYGOS

“STIKLINIAI RAMENTAI” — Nijolė Jankutė	242
JONO MULOKO ARCHITEKTŪRA — A. R.	243
ČESLOVO GRINCEVIČIAUS “VIDUDIENIO VARPAI” — Jurgis Gliuda	280
DEŠIMT DIENŲ DIENORAŠTIS — Red.	322
ATMINK MANE, RŪPINTOJĖLI — Red.	322

EILERAŠCIAI

G. K. CHESTERTON	5
EUGENE MATTELAER	40
ZENTA TENISONAITĖ	41
JONAS GUTAUSKAS	84
ADA KARVELYTĖ	113
ZENTA TENISONAITĖ	184
NIJOLĖ JANKUTĖ	184
ZENTA TENISONAITĖ	257
IŠ RELIGINĖS AMERIKIEČIŲ POEZIJOS — išvertė D.S.	293
DANGUOLĖ SADŪNAITĖ	367

TĖVYNĖJE	27, 62, 101, 136, 175, 210, 244, 282, 315, 351, 386
KALBA	32, 67, 104, 139, 177, 214, 249, 286, 320, 356, 390
SYPSULIAI	35, 70, 105, 141, 179, 250, 323
ATGARSIAI	34, 68, 140

TRUMPAI IŠ VISUR — visuose numeriuose yra trumpų žinučių iš katalikiškojo pasaulio.

“Laiškai lietuviams” — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaguoja Juozas Vaaišnys, S.J. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Redakcijos ir administracijos adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago IL 60636. Tel. (312) 737-8400.

3000 DOL. PREMIJA UŽ MOKSLO VEIKALĄ

JAV LB Kultūros taryba 1985 m. LB Literatūros premiją skirs už 1983-1984-1985 m. išleistus lituanistikos tematikos humanitarinio turinio mokslo veikalus, arba eseistinių straipsnių rinkinius. Galės būti premijuojami ir nespausdinti veikalai, rankraščiai. Paskutinė data veikalams įreikti — 1985 m. gruodžio 31 d.

Pakanka atsiųsti kiekvieno rankraščio po vieną nuorašą, bet kiekvieno spausdinto veikalo siunčiama po penkias knygas. Rankraščiai bus gražinami autoriams, bet knygas galės pasilikti vertinimo komisijos nariai.

Apie gautas siuntas bus pranešta siuntėjams. Už dingusias siuntas Kultūros taryba neatsako, — jų ieškojimu rūpinasi patys siuntėjai. Prie kiekvieno veikalo pridodamas lydraštis su autoriaus pavarde, adresu ir telefono numeriu.

Premijai bus priimami viso pasaulio lietuvių išeivijos kūrėjų veikalai, parašyti ne tik lietuvių, bet ir anglų kalba.

Veikalai siunčiami vertinimo komisijos pirmininko adresu: Dr. Augustinas Idzelis, 17916 Hillgrove Rd., Cleveland, OH 44119.

PREMIJA JAUNIMUI

Eugenijaus Kriaučeliūno 1000 dol. premija skiriama lietuviui jaunuoliui, geriausiai pasireiškusiam raštais (lietuvių, anglų ar kita kalba), veikla, organizaciniu veiklumu, ar jaunimo vienetui (sambūriui, tautinių šokių grupei, jaunimo chorui, sporto būreliui), geriausiai reprezentavusiam lietuvius ir Lietuvą per šiuos metus.

Premijai gauti asmenis ar vienetus raštu pasiūlo jaunimo organizacijų vadovybės, jaunimo grupės ar paskiri asmenys iki š.m. gruodžio 31 d. Premiją paskirs specialiai sudaryta vertinimo komisija.

Premijai siūlant asmenis ar vienetus, reikia tiksliai nurodyti tinkamumo motyvus ir siūlymus siųsti šiuo adresu: Eugenijaus Kriaučeliūno premijos komisijai, 12500 Pawnee Rd., Palos Park, IL 60464.

SVARBUS PRANEŠIMAS

Nuo ateinančių metų pradžios "Laiškų lietuviams" metinės prenumeratos kaina bus 10 dol. Atskiras numeris — 1 doleris.

LAISKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Nijolė Užubalienė, Gediminas Vakarė. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Telef. 737-8400. Nekaltai Pradėtosios Švenč. M. Marijos seserų spaustuvė, Putnam, Connecticut 06260. Metinė prenumerata — 8 dol., atskiras numeris — 80 centų.